Posamezni izvod 1.30 šil., mesečna naročnina 5 šilingov.

POŠTNINA PLAČANA V GOTOVINI

Študijska knjižnjica
Ravne
Guštanj

SLOVENSKI vestnik

GLASILO SLOVENSKE KOROŠKE

Letnik IX. | Celovec, petek, 30. april 1954 | Štev. 17 (627)

Vedno spet: Nemoč in zloba

Bralci si bodo morda priklicali v spomin, da smo v eni preteklih številk našega lista pod istim naslovom obravnavali klavrne vzroke, ki prisiljujejo Tednik-Kroniko, da brez sramu z mastnimi črkami ponatiskujejo na prvi strani oprijemljive laži takšnega obsega kot je na primer: DF pa izdaja narod. Razumemo, zbegani so. V strahu pred resnico in dejanji, ki ljudem nezadržno odpirajo oči, iščejo zatočišče. Dodati pa je treba, da nikakor ni le gola slučajnost, če se v svoji nemoči čedalje globlje zatekajo k zlobi, k lažnemu obrekovanju, k nizkotnemu izkoriščanju verskih čustev ljudstva in sorodnim moralnim „akrobacijam".

Bilo bi pa nezadostno, če bi ostali zgolj pri ugotovitvi, da takšna nizkotna početja odmirajočih reakcionarnih političnih izrastkov niso slučajna. Dodati moramo, da so zvito preračunani podli prijemi vseh vrst in oblik tudi edino sredstvo, ki preostaja odmirajočim samozvanim vodstvom za pohod proti nezadržnemu prebujanju ljudstva.

Kdor je v zadnjem času zasledoval tovrstno početje Tednika-Kronike in ostalih, ki sodijo v zbegano peščico ljudi v Viktringer Ringu, je sigurno opazil, da so se odločili nekoliko zasukati svojo obrekovalno krmilo. Po vsemu sodeč so spoznali, da jim preočite laži hudo škodujejo in da bi tako še poprej kot sicer izgubili poslednje med danes še nepoučenimi in poštenimi, ki jim nasedajo. Zaradi tega skušajo sedaj na vse bolj zvit in potuhnjen način izpolniti razdiralno nalogo, ki so jo sprejeli od svojih gospodarjev. V ta namen se jim zdi najbolj primerno vpreči v svoj pohabljeni politični voz verska čustva našega pretežno kmečkega prebivalstva. Okolnost, da so tako Demokratična fronta kot „Slovenski vestnik" in vse ostale napredne množične organizacije koroških Slovencev prisvojile načelo — uveljavljeno pri vseh resnično demokratičnih pokretih v svetu — načelo, da je vera osebna stvar slehernega posameznika, ta okolnost torej služi krogu okoli Tednika-Kronike kot nekako izhodišče za podtikovanje protiverske aktivnosti naših naprednih ustanov.

Pri Tedniku-Kroniki pač nočejo razumeti — ker jim tako nalaga črna politična koncepcija — da „Slovenski vestnik" ni verski list, temveč politično glasilo, torej glasnik prizadevanj in borbe za demokratične, življenjske interese slovenskih delovnih ljudi na vasi in v mestih na Koroškem!

Čemu torej, če ne z demagoškim in zahrbtnim namenom prikazati „Slovenski vestnik" in Demokratično fronto kot protiverske ustanove v zadnji številki Tednika-Kronike? Čemu, če ne z namenom, podlo izkoristiti verska čustva ljudstva za politiko proti interesom koroških Slovencev, Tednik-Kronika hlini začudenje nad „Slovenskim vestnikom", ki po njihovem pisanju ni priobčil o Veliki noči niti besedice.

Čeprav temu ni tako, se gospodom, ki hočejo biti bolj papeški kot pa je papež sam, ne bomo spovedovali, povedali bi jim le to: Dovolj je vaših svetohlinskih besed, pokažite z dejanji, da mislite iskreno, kar pišete in govorite. Z dejanji dokažite, da je v vaših prsih, na katera se tako radi po potrebi in nepotrebi trkate, še nekaj slovenskega, pokažite, da živite in čutite s slovenskim ljudstvom na Koroškem, da spremljate njegova prizadevanja za dosego pravic, ki mu gredo. Toda to slovensko ljudstvo vas spoznava vedno bolj in vidi, da obstoja vse vaše slovenstvo le v puhlih frazah, ko ob svetohlinskem zavijanju oči frazarite o zlagani zaskrbljenosti za vero in cerkev, ne veste pa povedati ničesar o težki borbi koroških Slovencev za narodni obstoj.

V svojem ranjenem ponosu in častihlepnem samoljubju bodo dejali, da lagamo in obrekujemo. Toda vprašamo jih:

Zakaj potem v Tedniku-Kroniki niso vedeli — morda tudi niso hoteli — niti besedice povedati o največji tragediji v zgodovini koroških Slovencev, o zločinski izselitvi na stotine najbolj zavednih slovenskih družin v priporniška taborišča v Nemčijo, kakor tudi o dolgoletni borbi slovenskih izseljencev za pravice, ki jim gredo kot žrtvam fašizma?

Zakaj se je za enakopravnost slovenskega jezika in slovenske duhovščine v krški škofiji odločno zavzemal — „Slovenski vestnik"? Ali Tednik-Kronika o tem ne ve ničesar povedati ali pa ne sme pisati?

Zakaj se je proti zločinskemu blatenju protifašističnih borcev predvsem v „Kleine Zeitung" z vsemi silami postavil — „Slovenski vestnik", medtem ko so pri Tedniku-Kroniki z nekakšnim obžalovanjem ugotavljali, da brezvestnim morilcem dobrega imena „še vedno ni uspelo" dokazati nizkotnega in nesramnega laganja?

Zakaj so gospodje iz Viktringer Ringa dali prostore v poslopju Mohorjeve družbe, pridobljenem z žulji naših prednikov, na razpolago deželnemu vodstvu stranke, v kateri imajo odločujočo besedo razni Steinacherji, Mayrhoferji, Glantschnigi, Ferlitschi, Gruberji in drugi zakleti sovražniki koroških Slovencev?

Zakaj? Zakaj?

Takih in podobnih primerov pa bi lahko navedli še in še in vsi bi dokazovali le eno in isto: Njihova dejanja se preveč očitno razlikujejo od lepih besed, ki jih imajo polna usta, zato je vse njihovo zlobno bevskanje le izraz obnemoglosti ob spoznanju, da se jih je tudi naše preprosto ljudstvo naučilo soditi po — dejanjih.

Vojni zločinec Perne pred ljubljanskim porotnim sodiščem

Prvi dan obravnave — Obtoženec skuša tajiti in igra naivneža — Priče in originalni dokumenti dokazujejo njegovo krivdo

Predvčerajšnjim, v sredo, 28. t. m., se je v veliki porotni dvorani okrožnega sodišča v Ljubljani začela javna razprava proti Alojziju Pernetu, ki so ga dne 14. marca letos organi Ljudske milice aretirali na Jesenicah, ko je v družbi obiskovalcev smučarskega tedna v Planici prekoračil mejo.

Že dolgo pred začetkom obravnave je velika množica ljudi čakala pred sodno dvorano, da bi prisostvovala sodnemu postopku proti Pernetu. Ljudje so po večini iz krajev, kjer je Perne zagrešil svoja kazniva dejanja za časa nemške okupacije kot domobranski funkcionar in posebni zaupnik Gestapa. Pri obravnavi je bil navzoč tudi avstrijski generalni konzul v Zagrebu, dr. Edmund Krahl, ter večje število ljubljanskih in avstrijskih novinarjev.

Petčlansko porotno sodišče s predsednikom Jožetom Pernušom na čelu je po ugotovitvi osebnih podatkov obtoženca dalo besedo javnemu tožilcu, dr. Tonetu Bizjaku, ki je prečital obtožnico, ki obsega 8 tipkanih strani (prepis obtožnice so novinarji dobili v roke že na predvečer obravnave, da bi po njeni proučitvi obravnavi sami lažje sledili).

Obtožnica Pernetu očita, da je med drugo svetovno vojno po desertaciji iz narodnoosvobodilne vojske, pri kateri je bil približno dva meseca, vstopil v oboroženo skupino Gestapa - raztrgancev (raztrgance so imenovali domačine v službi Gestapa — op. ured.) in se kot član te skupine udeležil več oboroženih akcij proti partizanom in civilnemu prebivalstvu na Gorenjskem, ki je podpiralo partizane. Pri teh akcijah so raztrganci in Gestapovci požigali, zaslševali, pretepali in pobijali ljudi, jih odvajali v internacijo itd. Zaslševal in pretepal je tudi Perne sam. Nadalje mu očita obtožnica, da je bil član tako imenovanega Centra Gorenjskega domobranstva, katerega člane je postavljala Gestapo, nadalje da je najožje sodeloval z vodjem Gestapa v Kranju Dichtlom in bil v omenjenem Centru od jeseni 1944 do osvoboditve načelnik propagandnega oddelka. Tudi v tem svojstvu se je udeleževal akcij proti NOV, zaslševal in pretepal ujete partizane itd. Kot dokaze za Pernetova zločinska dejanja v službi Gestapa navaja obtožnica vrsto prič in originalnih dokumentov.

V svojem zagovoru je Perne sprva vse utajil, kar se mu je kaznivega očitalo, šele pod težo dokazov je moral na posamezna vprašanja predsednika sodišča in javnega tožilca to in ono vendarle priznati. Tako je na primer šele po dolgem izpraševanju sem in tja, med katerim je krčevito trdil, da z Gestapo ni nikdar imel opravka, priznal, da je nosil isto uniformo kot Gestapovci in to tudi še, ko je bil član Centra Gorenjskega domobranstva. Za akcije je trdil, da se jih ni udeležil nikdar. Šele po navedbi dokaznega materiala se je »spomnil«, da je vendar bil pri dveh akcijah, da pa ne ve, kaj se je tedaj zgodilo, češ da je bil vedno čisto zadaj v koloni. Na splošno se je Perne v zagovoru zelo klavrno zadržal in kjer je le mogel obdolževal za dejanja, ki mu jih očita obtožnica, svoje nekdanje prijatelje in sodelavce. Pri svojem zagovoru je dostikrat tudi ostal, ko so ga soočili s pričami, ki so ga absolutno prepoznale za tistega Perneta, ki je nekdaj sodeloval z Gestapo v akcijah proti partizanom in to često v prvih vrstah, ne pa, kakor se je zagovarjal, na koncu kolone. V obraz so mu priče pred sodiščem povedale, da laže.

Zanimivo med zaslišanjem Perneta je bilo še to, da se je priznal kot »zavednega Slovenca«, ki Nemcev ni maral (samo Gestapovce — op. ur.), ki »niti pet minut ni verjel v nemško zmago« v vojni, ki tedaj niti nemško ni znal. Kako neki naj se po taki izpovedi Perneta avstrijsko reakcionarno časopisje sedaj še zavzame za svojega »ubogega Volksdeutscherja«?!

Vse utajevanje in igranje naivneža pred sodiščem ob dejstvih, ki so jih nad vse verodostojno izpovedale priče (prvi dan obravnave še niti niso bile zaslišane vse priče) in ki jih dokazujejo na obravnavi prečitani originalni dokumenti odnosno fotokopije teh dokumentov, med temi tudi Pernetov lastnoročno pisani dnevnik (še od tega je skušal posamezne dele utajiti), ni moglo vplivati na vtis, ki ga je vsak poslušalec obravnave moral dobiti, namreč, da je Perne kazniva dejanja — vojne zločine — dejansko storil.

Po zaslišanju enega dela prič in prečitanju dokumentov je predsednik sodišča v sredo zvečer obravnavo prekinil. Nadaljevala se je včeraj, o čemer pa še nimamo poročila. Potek vse obravnave bomo podrobno opisali v naši prihodnji številki.

Ob 1. maju — prazniku delovnega ljudstva

Vsako leto, ko delavstvo in danes z njim vred vse delovno ljudstvo po vsem svetu slavi svoj veliki mednarodni praznik 1. maj, se spomnimo velikih naporov in žrtev, ki so jih pionirji boljše bodočnosti doprinesli v vseh desetletjih za to, kar današnji rodovi že lahko uživajo. Pred 65 leti še ni bilo pravic za delovnega človeka kakršne so nam danes same po sebi umevne in katerih se skoraj že ne zavedamo več. Mnoga gesla, ki so si jih delavci tedaj zadali kot cilj in naloge svojega boja, so že uresničena. Nastale pa so nove naloge, pred delovnim ljudstvom sveta vstajajo poleg starih novi, vse višji cilji, za katerimi hrepeni vse človeštvo, katere doseči pa bo moglo z vztrajno borbo za napredek, za mir, le delovno ljudstvo samo.

V zadnjih letih je mednarodni praznik 1. maj vse bolj prerasel iz dneva borbe za pravice delovnega ljudstva tudi v dan in simbol teženj milijonskih ljudskih množic sveta za ohranitev miru, za enakopravnost vseh velikih in malih narodov, proti vsakovrstnemu izkoriščanju posameznika prav tako kot celih držav in ljudstev za osebne interese dobičkarskih in veljaških krogov v zapadni oligarhiji in vzhodni birokratski druščini. In če so danes »veliki« prisiljeni, da se razgovarjajo o ukinitvi vojnih spopadov in o kontroli atomskega orožja, če so prisiljeni, da upoštevajo na svojih sestankih spremembe v svetu, do katerih je največ, če ne vse, doprinesla borba stoletja zasužnjenih ljudstev, je nedvomno uspeh mednarodne solidarnosti delovnega ljudstva, ki jo praznujemo 1. maja

Našemu ljudstvu na Koroškem, ki je že pokazalo svojo veliko politično zrelost v narodnoosvobodilni borbi in prav tako v vseh povojnih letih, je praznik veh delovnih ljudi zlasti še simbol enotne volje z demokratičnimi in naprednimi množicami naroda soseda, s katerim živi in dela na isti zemlji, za istimi stroji v tovarnah, pod istimi življenjskimi pogoji.

Da se te avstrijske demokratične množice in njihovo vodstvo tudi vse bolj zavedajo koristi, ki rastejo iz strnjenosti delovnih ljudi obeh narodov v deželi, nazorno dokazujejo možate besede deželnega glavarja Wedeniga, katere je spregovoril na nedavnem zasedanju socialističnih zaupnikov v Celovcu, ko so se zbrali, da sklepajo o svojem delu za čim vrednejše praznovanje 1. maja.

V svojem govoru se je deželni glavar dotaknil namreč tudi vprašanja enakopravnosti koroških Slovencev in obrazložil socialistično stališče do njega. Ugotovil je, da so socialisti od leta 1949 zavrnili glavni napad nemških nacionalno-šovinističnih krogov in zagotovili interese slovenske narodne manjšine, ter poudaril, da za socialiste narodnega šovinizma biti ne more. Narodnostni problemi nikdar ne smejo privesti do nasprotstev, marveč morajo najti svojo rešitev v duhu medsebojnega razumevanja na mednarodni osnovi. Končno je deželni glavar še dodal, da Avstrija za južne Tirolce nikakor ne bi mogla terjati jezikovnih pravic, če bi jih po drugi strani lastnemu manjšinskemu ljudstvu hotela odrekati.

Take besede iz ust najodgovornejšega moža v deželi in visokega predstavnika socialistične stranke kot uvod v praznovanje prvega maja lahko samo pozdravljamo. Delovni ljudje obeh narodnosti v takem duhu res lahko smelo gledajo v bodočnost, ki bo boljša ob skupnih naporih in po skupni poti, v katero je bil in je kažipot mednarodni praznik delovnih ljudi — 1. maj.

Pomen Ženevske konference

Brez dvoma je Ženevska konferenca ki se je pričela v ponedeljek popoldne v palači nekdanjega Društva narodov in na kateri sodelujejo poleg običajno tako imenovanih štirih velesil še Mao-Tse-Tungova Kitajska kot nekaka peta velesila ter malone vse države, ki so bile in so na kakršen koli način zapopadene v minulih in sedanjih daljnovzhodnih sporih, eden od korakov, ki morda vendar le obetajo prej ali slej izhod iz ves svet obsegajoče hladne vojne. Ta konferenca omogoča nadaljevanje neposrednih stikov med predstavniki obeh front hladne vojne in zna biti tudi v stanu, da ohladi po lani doseženem premirju na Koreji še zadnjo nadvse vročo točko oboroženih spopadov med obema frontama v Indokini. Vse spopade, tako hladne kot vroče vojne, v minulih letih namreč ni vzeti kot le lokalno pomembne, vse to so poskusi »reševanja« problemov, nastalih na osnovi svetovno političnega razvoja po drugi svetovni vojni, ki je vseskozi temeljil na vprašanju razdelitve vplivnih področij med velesilami in tu zlasti spet med obema vodilnima velesilama — Združenimi državami Amerike in Sovjetske zveze.

Ženevska konferenca ima kot najneposrednejši cilj, privesti do sporazuma o združitvi Koreje in prenehanju vojnega spopada med francoskimi kolonialnimi četami in Ho-Ši-Minhovimi uporniki v Indokini. To pa so vprašanja širše platforme, ki jo kot svoje torišče za obdržanje in raztezanje svojih vplivnih področij izrabljata obe glavni velesili v obeh smereh — v poudarjanju »miroljubnosti« in v vojaških ali vojaško podčrtanih podvigih. Je namreč nujno v ozadju ameriška pobuda, če Južnokorejci oklevajo med sodelovanjem na Ženevski konferenci in njenim bojkotiranjem ali če Vietnamski cesar Bao Dai zatrjuje, da ne bo priznal sklepov konference glede Indokine, če mu ne bi zagotovila gospostva nad celotnim Vietnamom, s čigar razdelitvijo v interesu prenehanja vojne bi se Francozi morda hoteli sprijazniti. Najmanj v isti meri pa je Sovjetska zveza pobudnik zadnjih srditih bojev Ho Ši Minhovih enot za trdnjavo Dien Bien Fu, da bi še pred konferenco ali vsaj preden sprejme kak sklep glede Indokine, postavili Francoze in s tem konferenco pred izvršeno dejstvo.

Pod takimi predznaki prevelikih izgledov za zadovoljiv uspeh konference seveda ni in bo njen potek nujno težaven in hladen. Argument o agresivnosti drugega imajo trenutno res v rokah zapadne velesile. Vendar so zadnji vojaški uspehi, ki odvajajo take argumente na medsebojnih razgovorih obeh strani, aduti v sovjetskih rokah. Prav tako je adut v sovjetskih rokah Kitajska, dokler je Zapad noče priznati kot enakopravno velesilo, katera pač obstoja in predstavlja silo, ki je dandanes nihče več ne more podcenjevati, ne da bi se s tem rezal v lastno meso. Dejstvo, da Kitajska — enakopravno ali neenakopravno — sodeluje na Ženevski konferenci, pa že samo po sebi dokazuje, da so nastale na Daljnem vzhodu velike, nujno upoštevanja vredne spremembe. Da bi se Zapad s temi revolucionarnimi spremembami končno le sprijaznil — zlasti velja to za ZDA in priznal temeljne pravice, za katere jamči tudi Ustanovna listina OZN, tudi narodom, ki so se dvignili proti kolonialnemu zatiranju, bi lahko izbil vse omenjene adute Sovjetski zvezi iz rok in tako razkrinkal njeno agresivnost, ki se skriva za temi aduti. Za tako politiko so pa, kakor izgleda, zapadni diplomati še prekratkovidni, ali pa se čutijo premočne . . .

Na Berlinski konferenci, na kateri so veliki štirje »reševali«, a ne rešili evropska vprašanja, je bil sporazum o sklicanju daljnovzhodne konference edini dejanski uspeh razgovorov, zato bomo, ne da bi hoteli prerokovati potek in izid Ženevske konference, lahko smatrali tudi njen zaključek kot uspeh, četudi se na njej ne bi sporazumeli o čem drugem kot o tem, da razgovore, usmerjene v mirno rešitev svetovnih problemov, čimprej kakor koli in o čemer koli — o Evropi, o Daljnem vzhodu, o atomski energiji ali čem podobnim — nadaljujejo. To je torej prvenstveni pomen Ženevske konference, da je člen v verigi prizadevanj odgovornih činiteljev svetovne politike za zmanjšanje napetosti v svetu in za postopoma popolno odpravo vojne nevarnosti.

Dobri duhovniki, zvesti cerkvi in domovini

Dejstva razkrinkujejo laži o preganjanju cerkve in njenih predstavnikov v Jugoslaviji

Številni predstavniki tiska in radia so imeli pretekli torek v Ljubljani priliko govoriti s člani glavnega odbora Ciril-Metodijskega društva, to je stanovskega društva katoliških duhovnikov v Sloveniji. Zbranim duhovnikom — med katerimi so bili predsednik CMD župnik Medveščček, tajnik CMD prof. Janko Žagar, prior kartuzije Pleterje dr. Edgar Leopold, profesorja na teološki fakulteti v Ljubljani dr. Močnik in dr. Miklavčič, ptujski prošt Greif, član uredniškega odbora „Nove poti" prof. Lipičnik, glavni urednik „Družine" dr. Premrov ter župniki Šmon, Rojht, Voda, Ronko, Žabkar in Vouk — so postavili novinarji najrazličnejša vprašanja. Iz nedvoumnih odgovorov je razvidno, kako podla in zlonamerna so obrekovanja emigrantskih krogov ter časopisja pod njihovim vplivom v zamejstvu.

Iz izčrpnih objavljenih poročil te tiskovne konference je razvidno, da je predsednik CMD župnik Medveščček, ko je govoril o ciljih in delu društva, uvodoma poudaril, da je CMD stanovsko društvo katoliških duhovnikov v Sloveniji in da se bavi le s stanovskimi problemi svojih članov, pri čemer si društvo ne lasti nobene pravice, ki sodijo v kompetenco cerkvenih oblasti, prav tako pa se katoliški duhovniki preko njihovega društva ne pečajo s politiko. Društvo se dobro zaveda — je poudaril — da spadajo politična vprašanja v delokrog političnih organizacij. Kakor je nadalje razvidno iz odgovorov župnika Medveščaka, je v Sloveniji včlanjenih v CMD preko polovice vseh katoliških duhovnikov, kar je po njegovih besedah dokaz, da žele duhovniki LRS, ki ljubijo cerkev in hočejo katoliški cerkvi koristiti, hkrati pokazati tudi zvestobo in ljubezen do svoje domovine. »Kljub takšnemu delu« — je pripomnil predsednik CMD župnik Medveščček med drugim — »je društvo naletelo na razne težave tudi od nekaterih cerkvenih forumov. Te težave izvirajo iz sovražnega razpoloženja proti naši družbeni stvarnosti in proti naši svobodi ter neodvisnosti in to od zunaj, v prvi vrsti od sovražne emigracije.« Župnik Janko Žagar je objasnil novinarjem, da so duhovniki pozdravili zakon o socialnem zavarovanju in to predvsem 5. člen, ki daje možnost socialnega zavarovanja tudi duhovnikom. Le teh je danes v Sloveniji socialno zavarovanih 408, medtem ko jih 27 že prejema pokojnino v višini 8.000 dinarjev mesečno, kakor je to društvo CMD sklenilo v pogodbi s Svetom za zdravstvo in socialno politiko LRS.

Na vprašanje, ali dobiva rimskokatoliška verska skupnost kakšno podporo od države, je odgovoril župnik Lojze Žabkar, ki je dejal, da je rimskokatoliška cerkev v Sloveniji prejela od osvoboditve do danes okoli 95 milijonov dinarjev, od tega je odpadlo 61 milijonov dinarjev mesečne podpore rimskokatoliškim duhovnikom in to članom in nečlanom stanovskega društva CMD. Okoli 14 milijonov pa je dala ljudska oblast za različna popravila cerkva. Prof. dr. Močnik, ki je odgovoril na vprašanja v zvezi s stanjem in delovanjem teološke fakultete, je objasnil, da je ta ustanova za vzgojo duhovniškega naraščaja deležna pomoči od države, čeprav ni državna fakulteta. V lanskem letu je prejela na primer teološka fakulteta 2 milijona dinarjev pomoči, medtem ko se je letos subvencija še povečala za pol milijona. S to vsoto so kriti vsi materialni in osebni izdatki za vzdrževanje te cerkvene ustanove, na katero je vpisanih letos 94 slušateljev. Slušatelji imajo tudi svoj list »Brazda«, katerega drugi letnik je sedaj izšel.

Na vprašanje o verskem tisku je prvi odgovoril dr. Jože Premrov, urednik verskega lista »Družina«. Povedal je, da je to list goriške administrature in da izhaja v zelo veliki nakladi 38.000 izvodov. List ne samo da zadošča za goriško administraturo, ampak ga pošiljajo po vsej Sloveniji ter v druge republike in inozemstvo, kakor na primer v cono A Trsta, Beneško Slovenijo, Kanalsko dolino, na Koroško ter slovenskim izseljencem v Franciji, Belgiji, Holandski in Ameriki.

Za njim je prof. Franc Lipičnik, član uredništva glasila CMD »Nove poti« omenil, da v tem listu ne sodelujejo samo člani CMD, ampak tudi nečlani. To revijo čita danes skoro vsak duhovnik ne oziraje se na to, ali je ali ni član CMD.

Tako dr. Jože Premrov kot prof. Franc Lipičnik sta izjavila, da ni nobenih zaprek pri tiskanju verskih listov in da v le-teh lahko vsakdo svobodno izraža svoje misli.

Med drugim so povedali duhovniki novinarjem tudi, da posamezni redovi po vsem svobodno vzdržujejo stike s svojimi nadrejenimi v tujini, kakor na primer v Vatikanu in Franciji. Predsednik duhovniške zadruge ptujski prošt Greif je pojasnil tudi, da oskrbuje zadruga cerkve v Sloveniji s potrebnimi cerkvenimi predmeti, ki jih nabavlja v inozemstvu ter da ima zadruga tudi popravljalnico za popravljanje cerkvenih predmetov in svojo svečarno. Zadruga je v lanskem letu izdala tudi stanovski koledar v 50.000 izvodih.

Pričujoč izvleček poteka tiskovne konference Cirilmetodijskega društva katoliških duhovnikov Slovenije bodi poduk vsem tistim, ki si tudi pri nas na Koroškem zakrivajo oči pred resnico o položaju cerkve in duhovništva v Jugoslaviji in ki ponatiskujejo laži iz vseh mogočih emigrantskih listov na svetu, namesto da bi pošteno poročali o stvarnosti, pred katero jim je ukazano bežati.

PO ŠIRNEM SVETU

Beograd. — Sredi meseca maja bo odpotovala v Jugoslavijo delegacija socialistične mladine Avstrije, ki jo bo vodil sekretar Erich Pogatz. V Beogradu se bodo razgovarjali z zastopniki jugoslovanske mladine o nadaljnjem medsebojnem sodelovanju ter določili program bivanja delegacije jugoslovanske mladine v Avstriji v letošnji jeseni. Gostje iz Avstrije si bodo ob tej priložnosti ogledali tudi razne zanimivosti v Jugoslaviji.

Ankara. — Med Turčijo in Vzhodno Nemčijo, med katerima doslej skoraj ni bilo nobenih trgovinskih vezi, so nedavno sklenili pogodbo o trgovinskih izmenjavah, ki predvideva na obeh straneh izmenjavo blaga v vrednosti 52 milijonov dolarjev.

New Delhi. — Minister za notranje zadeve države Utar Pradeš je izrazil zaskrbljenost zaradi delovanja katoliških misijonarjev v tej indijski državi, ki se vedno bolj mešajo v notranja vprašanja države. V obmejnih področjih proti Tibetu so pri nekaterih izmed njih našli prenosljive radijske oddajnike.

Rim. — Brezposelnost tudi v Italiji vedno bolj skrbi odgovorne činitelje in skušajo najti učinkovite ukrepe proti njenemu naraščanju. Tako je tudi minister za delo Vigorello sporočil, da bo parlamentu predložen načrt zakona o pobijanju brezposelnosti. Da bi omejili naraščanje brezposelnosti ter po možnosti zmanjšali sedanje ogromno število brezposelnih, bo vlada dala na razpolago 70 milijard lir.

Beograjski balet v Angliji

V času od 16. do 22. maja se bo ansambl beograjskega baleta udeležil letošnjega angleškega glasbenega festivala, ki bo v Mathu, mestu zapadno od Londona.

Avstrijsko kmetijstvo v letu 1953 v pravi luči

Avstrijsko kmetijstvo je v letu 1953 v poljedelstvu in živinoreji povečalo vrednost donosov za 5% in s tem preseglo proizvodnjo leta 1937 za 2%. Živalska proizvodnja, ki je že leta 1952 dosegla proizvodnjo leta 1937, se je povečala spet za 3%. Vsled povprečno ugodnega vremena pa so se tudi vidno povečali donosi v rastlinski proizvodnji in s tem prvič presegli donose leta 1937. Vrednost kmetijskih pridelkov, ki služijo ljudski prehrani, se je vsled tega nasproti vrednosti 1952 povečala za 9%, nasproti 1937 pa za 6%. Ker pa je bila potrošnja za prehrano v povprečju še vedno za 7% nižja od predvojne potrošnje, se je uvoz živil in krmil v letu 1953 skrčil na 80% od predvojnega uvoza. Vsi znaki kažejo, da bo proizvodnja še naraščala.

Tako daleč ocena razvojne poti avstrijskega kmetijstva v suhih številkah. Očitno je, da tega sicer pozitivnega razvoja ni pripisati edino boljšemu semenju, sistematičnejšemu gnojenju in živini boljših sposobnosti za rast in molznost, temveč večjim naporom kmečkega prebivalstva. Če upoštevamo, da je v letu 1953 avstrijsko kmečko prebivalstvo, katerega število je nasproti predvojnim letom padlo za 13%, obdelalo svojo zemljo bolje in pridelalo več kot v predvojnih letih, potem to samo potrjuje gornjo trditev. Drži, da so v zadnjih letih sodobni kmetijski stroji znatno olajšali kmečko delo ter tu in tam nadomestili več ljudi, kakor jih je izpadlo kot proizvajalci. Toda če upoštevamo strukturo avstrijske kmetijske posesti, ki sestoja do štirih petin kmečkih obratov, kjer ne najdemo na 10 ha obdelovalne zemlje niti 7,46 PS motorne delovne sile, kakor je to danes povprečje za avstrijsko kmetijstvo, potem vidimo, da je porast proizvodnje v prvi vrsti zasluga kmečkih ljudi, ki sami obdelujejo svojo zemljo. Le-ti so vložili za dosego od uvoza neodvisne oskrbe avstrijskega delovnega človeka v tovarni in obrti z živili največ truda in le njim gre v prvi vrsti zasluga, da Avstrija celo že izvaža kmetijske pridelke in da s tem zboljšuje bilanco svoje zunanje trgovine.

Ne zanikamo, da je zemljiška veleposest odlično povečala kmetijsko proizvodnjo, toda s pomočjo česa in v čigavo korist? Povečala jo je na račun skupnosti, ko je bila ta v pogledu na prehrano v največji stiski. Takrat so kmetijsko ministrstvo in kmetijske zbornice zemljiškim veleposestnikom prispevale milijone šilingov za nakup strojev in tehničnih naprav, s tem pa posredno tudi za nakup cenenih krmil, gnojil in semenja. Na račun skupnosti, na račun delovnih ljudi sta pri zemljiški veleposesti očitno narasla hektarski donos in donos na delovno silo.

Koristi od tega prispevka pa skupnost sedaj nima, niti je nimajo delavci na teh posestvih, kajti zemljiški veleposestniki odgovarjajo na zahtevo svojih proizvajalcev po zvišanju mezde — kakor je to pokazala seja glavnega odbora koroške kmetijske zbornice — da so te zahteve enostavno „nesramne". Kar je zemljiški veleposestnik za časa stiske od skupnosti prišpekuliral, to hoče danes obdržati zase v povezanosti z industrialci in veleprekupčevalci ter z nižjimi proizvodnimi stroški postaja sedaj v času prekomerne ponudbe kmetijskih pridelkov regulator cen in ima v rokah sredstvo, s katerim uničuje delovnega kmeta in njegovo družino, pa čeprav le-ti delajo tudi noč in dan.

Takšen je v letu 1953 nastali položaj v kmetijstvu. Kmečki človek se upravičeno sprašuje, kakšne so njegove koristi od tega, da država zasluži z izvozom klavne živine in mlečnih izdelkov, in kakšne so njegove koristi od tega, da se je lani pridelalo že toliko krušnega žita, da ga do nove žetve ne bo treba več uvoziti. Od aktivne zunanje trgovine on ne občuti nič. Liberalizacija uvoza njemu ni sprožila pocenitve tega, kar danes najbolj potrebuje, da bi saniral svojo kmetijo. Sprožila je pocenitev avtomobilov, kmetijski stroji pa, ki jih on nujno potrebuje za olajšanje dela in povečanje donosov, so ostali enako dragi; krmila in semena, ki jih kupuje, so se v povprečju še podražila, cene njegovih pridelkov pa padajo. Njegove skrbi danes niso nič manjše od skrbi industrijskega, gradbenega ali obrtnega delavca, ko vidijo, da brezposelnost iz leta v leto bolj narašča.

Povojna gospodarska predvsem pa agrarna politika v Avstriji, ki sta v odločilni meri v rokah privatnih velepodjetnikov in ÖVP-jevskih „bundov", sta dovedli do teh velikih socialnih nasprotij v avstrijskem kmetijstvu.

In izhod?

Kakor koli bi ga poskušali iskati s sedanjo garnituro vodilnih ljudi v agrarni politiki, bi zašli v slepo ulico. Izhod potom nadaljnjih kreditov in subvencij za kmetijstvo bo spet okoristil veleposest, kakor bi jo okoristil tudi izhod potom vezanih cen na podlagi povprečnih proizvodnih stroškov. Oba ta izhoda bi sicer nekoliko omilila položaj delovnega kmeta, nikoli pa ne bosta pripomogla k ostvaritvi osnove za potrebno gospodarsko trdnost in socialno ravnovesje s splošnim družbenim povprečjem. Izhod je samo v globokem posegu h koreninam obstoječih nasprotij v kmetijstvu, ki smo jih poskušali nakazati. Ta izhod pa je mogoč samo s spremembo garniture vodilnih ljudi v gospodarski in agrarni politiki, z nadomestitvijo privatnih velepodjetnikov na teh položajih z resničnimi proizvajalci.

Razvoj sicer gre v to smer, toda cilj bo dosežen pravočasno le, če bosta — kakor so rekli to že stari ljudje — res kmalu potegnila kmet in delavec skupaj in si iskreno podala roke, ne da bi iskala trske v očeh eden drugega. Bruno, ki tlači oba, je brez dvoma večji od trsk, ki jih še prebiramo. —s.

Hlapci Jerneji še danes hodijo po naših vaseh

»Med vas bi Kristus ne prišel z besedo, prišel bi z bičem!« Tako je rekel Jerman v Cankarjevi drami »Hlapci« ob priliki nekega volilnega zborovanja navzočim, ki so se kar cedili od samega svetohlinstva na eni strani, na drugi pa niso imeli razumevanja za najosnovnejše socialne probleme delavstva, ki je bilo v takratni dobi še razmeroma precej šibko oz. še neorganizirano. Seveda pa niso bili gluhi le za težave tovarniškega oz. v industriji zaposlenega delavca, marveč tembolj za težave kmečkega delavstva. Ljubezen do bližnjega jim je bila le fraza, s katero so stopali v boj proti revoluciji. Bili so torej pravi farizeji, kakor jih poznamo že iz Kristusove dobe. Že Kristus sam jih je zaničeval. Pa jih naj ne bi zaničevali mi?

Da. Prav gotovo bo vsak značajen človek zaničeval tistega, ki na zunaj hlini čustva, ki jih v srcu nima. Ja, pa bo morda kdo rekel: »Saj takih farizejev, kakršni so bili v času Kristusovega življenja, danes vendar ni več!« Tistega naj prepriča naslednji po vsem stvarno in resnično opisani slučaj:

V podjunski vasi je kmetija, kjer je do nedavnega garala in v lepem sožitju z ostalimi člani družine živela žena, mati petih otrok. Svoja najboljša leta je preživela na tej kmetiji, vse svoje moči posvetila delu za kmetijo in družino. Že v zgodnjih letih je zgubila moža in tako ostala sama ter morala poleg petih otrok oskrbovati tudi strica. Kljub temu pa je bila vsa leta takorekoč le služkinja ali kakor pravimo po domače dekla pri hiši, kajti »preblagi« stric ji ni zaupal toliko, da bi ji izročil posestvo, čeprav je za njegov dobri obstoj skrbela z vsemi močmi. Toda ne samo to. Tudi v ostalem je bila dobra gospodinja in mati. Vzgajala je otroke v poštene in verne ljudi ter tudi sama dosledno dajala dober zgled. Vsakdo je bil sprejet kot dobrodošel gost in kaj rada je tudi s kakšno izdatnejšo podporo pomagala kateremu koli revežu. Ob takih prilikah se je vedno tresla od strahu, kajti delala je to seve le na skrivaj, da ja ne bi o tem zvedel »pobožni« stric, ki kljub svoji navidezno globoki vernosti kaj takega ne bi mogel »prenesti« oziroma trpeti. Da, tak je bil in jé ta sodobni farizej. Toda kljub vsemu ga ona ni nikdar zaničevala ali zapostavljala, a on je napravil nekaj, česar ne bi napravil noben pošten človek.

Ko se je pred nedavnim poročila starejša hči in je s tem prišel k hiši nov gospodar, se je začelo tudi povsem novo življenje. Tujec, ki še ni napravil za posestvo tako rekoč nič, je dobil takoj zapisano polovico posestva, kajti po mnenju »preblagega« strica je zelo priden in pobožen človek in to zaupanje tudi povsem zasluži. Toda sosedje bi vedeli vse kaj drugega povedati o njem. Pa naj si bo tako ali drugače. Na noben način ni več vreden, kot žena, ki je živela vseskozi pošteno in skrbela le za dobrobit družine in posestva. Kljub temu pa je morala sedaj na stara leta zapustiti dom, na katerem je živela in delala več kot dvajset let, ker je tako hotel mladi pritepenec in dobri stric. Zapustiti je morala svoj dolgoletni dom in svoje otroke. Iti je morala tako rekoč s trebuhom za kruhom. Vse to pa nič ni motilo farizejskega strica. Prav on je bil tisti ki ji je ob neki priliki »dal na znanje« da ona nič nima govoriti pri hiši, kljub temu, da je hotela le dobro.

Doletela jo je usoda hlapca Jerneja. Tudi on je bil na stara leta od mladega gospodarja pregnan iz hiše, za katero je žrtvoval vse svoje moči. Iskal je pomoči pri raznih ljudeh, ki pa so ga prav tako farizejsko zavračali in odvračali. Nikjer ni našel pravice, ker je bil osamljen in se ni znal povezati s svojimi sovrstniki. Danes pa je temu drugače. Današnji hlapci Jerneji niso več osamljeni, temveč strnjeni v veliki delavski fronti in si bodo znali pribojevati svoje pravice. Z nami vred bodo praznovali praznik vseh delovnih ljudi, mi vsi pa jih bomo podprli v boju proti farizejem in farizejstvu.

Razstava celovškega slikarja v Ljubljani

V ljubljanski Mali galeriji je razstavil svoje slike koroški slikar Karlo Kos, profesor na celovški realki. Umetnik, ki je po rodu Slovenec in je obiskoval dunajsko akademijo upodabljajočih umetnosti, je značilen predstavnik sodobnega avstrijskega likarstva in v barvitosti svojih del precej izdaja pariški vpliv. V glavnem si je izbral za motive kraje iz raznih evropskih dežel, ki jih je prepotoval, zastopana je seveda tudi ožja koroška domovina, najbolj pa ga zanima in mu daje možnosti za razgibanost človeško telo. Ljubljanski umetniški svet je razstavo celovškega umetnika toplo pozdravil in se o njegovi umetnosti tudi povoljno izrazil.

Nagrade na mednarodnem filmskem festivalu

V Cannesu je bil običajni mednarodni filmski festival, na katerem so podeljevali nagrade najboljšim filmom in filmskim igralcem. Prvo nagrado je prejel japonski film »Vrata pekla«, medtem ko so sodniki sklenili dati posebno priznanje ameriški filmski proizvodnji za film »Od tod do večnosti«, pa čeprav omenjeni film na festivalu sploh ni sodeloval. Mednarodno nagrado za igro so podelili švicarski filmski igralki Mariji Schell za njeno vlogo v avstrijskem filmu »Poslednji most«. Za snemanje sta bili nagrajeni ekipi, ki sta snemali ameriška filma »Živa puščava« in »Pred potopom«. Nadalje so prejeli mednarodne nagrade indijski film »Dva orala zemlje«, sovjetski film »Skender-beg«, švedski film »Velika pustolovščina«, poljski film »Petorica iz ulice Barska«, medtem ko so posebno nagrado za scenarij podelili angleškemu filmu »Gospod Rupeau«. Izmed kratkometražnih filmov so bili nagrajeni po en film iz Združenih držav Amerike, Češkoslovaške, Velike Britanije, Francije in Poljske.

NOVE KNJIGE

AVSTRIJA

Mladi rod, štev. 9—10 (maj—junij 1954, 44 str., br., 2.— šil.)

Neverjetno hitro mine čas in spet imamo pred seboj zadnjo številko enega letnika lista za koroško mladino „Mladi rod". Sedanja majsko—junijska številka nedvomno uspešno zaključuje III. letnik in je hkrati najlepše zagotovilo, da bo tudi v bodoče vedno večje število šolarjev in učiteljev široko odpiralo svoja srca „Mlademu rodu", pisanemu in namenjenemu našemu mlademu naraščaju, ki si v šoli išče podlago in oporo za pot v življenje.

Če kratko pregledamo vsebino tokratne dvojne številke, katere ovitek krasi prelepa slika Maksima Gasparija „Mati" (njegov življenjepis na drugi strani ovitka nam prikazuje v bežnih potezah življenjsko pot enega najpomembnejših slovenskih slikarjev, katerega umetnine tudi koroškim Slovencem niso neznane), potem moramo priznati, da je v glavnem po vsebini, še posebej pa po opremi privlačna ne le za šolsko mladino, marveč tudi za predšolsko deco (pa čeprav le-ta še ne zna čitati!) in prav tako za starejše šoli odrasle ljudi. Mnogo vsebuje narodnega blaga, narodne pesmi in narodne pripovedke o soncu, o žitnem klasju, o Dravi in Turkih, o strahu v pliberškem gradu, o posekani smrečici, pripravljeni za barčico, in o zemljici, ki je rodila trtico... Poleg teh pa še marsikaj lepega od naših velikih pesnikov in pisateljev: Dragotina Ketteja, Josipa Stritarja, Ivana Cankarja, Frana Milčinskega, Prežihovega Voranca, Simona Gregorčiča, Ivana Albrehta, Josipa Jurčiča, Otona Župančiča in drugih. Vso to bogato umetnino še izpopolnjujejo razni spisi o poletju, materi in materinskem dnevu, o hiši in domu, o živalih, o raznih krajih, kresovanju, ki jih bogato krasijo prelepe ilustracije in fostarih Slovanih in mnogo drugih zanimivostih, tografije. Seveda ne manjka tudi pestrih pogovorov strica Toneja in mladih čitateljev-sotrudnikov ter ugankarskega kotička.

Vse to skupaj je zaklad, s katerim se naša mladina upravičeno lahko ponaša v šoli, v družbi in doma, hkrati pa to nalaga tudi dolžnost, da se bo sleherni naš šolar še bolj trdno oklenil svojega tako bogatega lista in mu iskal in pridobival vedno spet nove zveste prijatelje.

Meine Flegel. Manuel Oppitz (Inn-Verlag, Innsbruck, 153 str., pl., 39.— šil.)

V nizu drobnih črtic nam pisatelj kot odličen učitelj in vzgojitelj predstavi vrsto svojih mladih, dozorevajočih učencev, še ne izoblikovanih, občutljivih ljudi, ki v letih telesnega in duševnega razvoja in prehajanja iz brezskrbne mladosti le težko najdejo pravo razmerje do svoje okolice, do doma, staršev, šole, učiteljev in vzgojiteljev. V njihovi notranji razdvojenosti, vihravosti, trmi, razposajenosti in potrtosti jih ume pisatelj kot velik prijatelj mladine z veščo roko voditi z razumevanjem in odpuščajočo ljubeznijo, ker se zna vživeti v njihovo individualno rast in njihove različne usode. Bralec bo v sočnih, z osvežujočim humorjem prepletenih zgodbicah, ki opisujejo pestri mladi rod deset- do petnajstletnikov v šolskih klopeh, našel samega sebe in svojo mladost.

V izbranem jeziku napisana knjiga je v stanu pritegniti staro in mlado, saj je vir znanja in spoznanj o mladem človeku v dobi, ko se odločilno oblikuje njegov značaj in odnos do življenja in družbe. Vsem, ki jim je poverjena vzgoja, staršem in zlasti učiteljem, bo knjiga dala koristno pobudo in napotilo pri delu z mladino, za le-to pa je knjiga dragocen doprinos v zakladnico mladinske literature.

JUGOSLAVIJA

Rim. Emile Zola (Cankarjeva založba, Ljubljana, 740 str., ppl.)

Ta roman je drugi del Zolajeve trilogije „Tri mesta", ki jo je Cankarjeva založba v Ljubljani za petdesetletnico smrti pisatelja začela izdajati s prvim delom „Lurd" in bo tem dvem romanom sledil tudi še tretji del „Pariz". V prevodu dr. Ivana Černagoja bo monumentalno delo prepričljivo manifestiralo veličino pisatelja-genija, hkrati pa tudi prikazovalo neizčrpno globino njegovih neminljivih stvaritev. Zolajeva trilogija posreduje globok pogled v zanimivosti cerkve in Vatikana, saj se je kakor pravi o njem dr. Bratko Kreft — Zola zavedal, da „vprašanje vere ni zgolj vprašanje pripadnosti k neki cerkveni organizaciji, marveč da je to eden izmed najbolj občutljivih človeških duševnih problemov". In tistim, ki izrabljajo te človekove lastnosti, je hotel izprašati vest, ko se je odločil za pisanje svojih romanov o treh mestih. Da mu je to uspelo, je najboljši dokaz v tem, da so se že ob izidu prvega dela trilogije besno zaleteli vanj tisti, ki jim je pač preveč odkritosrčno povedal resnico v obraz.

Lepo opremljena knjiga z lakiranim ščitnim ovitkom, ki ga krasi reprodukcija Goyajeve umetnine, bo skupno z ostalima dvema deloma trilogije nedvomno lep okras vsake knjižnice, tako po zunanjosti, še bolj pa po mojstrini vsebine.

Navedene knjige kakor tudi vse druge knjižne izdaje, časopise in revije lahko dobite odnosno naročite po najnižjih cenah v slovenski knjigarni »Naša knjiga«, Celovec, Gasometergasse 10.

Dr. Mirko Rupel: 21

SLOVENSKI JEZIK

III. sklanjatev: samostalniki moškega spola

Samostalniki moškega spola imajo poudarek na osnovi *(ràk)*, premični poudarek *(vólk, móž, dár)* ali poudarek na obrazilu *(stebèr)*.

1. Poudarek na osnovi imajo n. pr.: ràk ráka, bràt, čàs, gràh, krùh krúha, ptìč ptíča, kmèt kméta, dèd déda, hlèb hléba, kròp krópa, skòk skóka, zlòm zlóma; cigàn cigána, dokàz, izràz, prepàd, uràd, ukàz, napùh napúha, namèn naména, izrèk izréka, objèm objéma, oglèd ogléda, razcèp razcépa, uspèh uspéha, pokòp pokópa, odhòd odhóda, pogòj pogója, uvòd uvóda; — nòž nôža, bòb bôba, gròm, slòn, stòrž, stròj, šòp; mèč mêča, odbòr odbôra, prizòr prizôra, ponòs, ropòt; — kònj kônja, gròb, gòzd, kòš, pòd, pòst, stròp, žèp žêpa, čèp.

Tudi *pôtok* ima poudarek na osnovi, čeprav se ta v sklanjatvi pomakne proti koncu besede *(potóka, potóku...)*; tako tudi: bôžič božíča, člôvek človéka, jêlen, jêzik, mêdved, kôžuh, ôreh, prôstor, žêlod itd.

Zgled za sklanjatev vseh teh samostalnikov je *ràk:*

	Ednina	Dvojina	Množina
1.	ràk	ráka	ráki
2.	ráka	rákov	rákov
3.	ráku	rákoma	rákom
4.	ráka	ráka	ráke
5.	pri ráku	rákih	rákih
6.	z rákom	rákoma	ráki

V mestniku ednine in množine imajo nekateri samostalniki ozki ó in é namesto širokega ô in ê: kònj kônja — na kónju, na kónjih; gròb grôba — v gróbu; v gózdu, v kóšu, na pódu, v póstu, na strópu, v žépu, pri čépu.

2. Premični poudarek imajo enozložnice *volk, mož, dar.*

	Ednina	Dvojina	Množina
1.	vólk	volkóva - volká	volkóvi
2.	volká - vólka	volkóv	volkóv
3.	vólku	volkóvoma	volkóvom
4.	volká - vólka	volkóva - volká	volkóve
5.	pri vólku	volkóvih	volkóvih
6.	z vólkom	volkóvoma	volkóvi

	Ednina	Dvojina	Množina
1.	móž	možá	možjé
2.	možá	móž	móž
3.	móžu	možéma	možém
4.	možá	možá	možé
5.	pri móžu	možéh	možéh
6.	z móžem	možéma	možmí

Kakor volk se sklanjajo še: *snég, gnój* (v mestn. edn. *na gnôju), zvon, les, loj, sok, svet* (v rod. edn. samo *svetá), duh* (v rod. edn. samo *duhá), bog* (v rod. edn. samo *bogá,* v daj. edn. *bógu* in *bogú*). — Nekateri samostalniki imajo posamezne oblike po zgledu *volk* in *mož;* tako se *voz* in *rog* sklaniata v množini razen imen. *vozovi, rogovi (rogi)* po obeh zgledih; *dolg* ima v tož. mn. *dolgóve* in *dolgé,* v mestn. mn. *v dolgóvih* in *dolgéh; vrh* se v množini sklanja po zgledu *volk* ali po zgledu *rak.*

Kakor mož se sklanja *zob.*

	Ednina	Dvojina	Množina
1.	dár	daróva	daróvi
2.	darú -dára	daróv	daróv
3.	dáru	daróvoma	daróvom
4.	dár	daróva	daróve
5.	pri dáru	daróvih	daróvih
6.	z dárom	daróvoma	daróvi

Kakor dar se sklanjajo: cvet, glad, glas, god, grad, jez, lan, led, mah, med, meh, mir, most, mrak, nos, plaz, plod, plot, pot (»znoj«), prah, red, rod, sad, sin, slap, sled, smrad, sram, stan, strah, tat, trak, val, zid. — *Cvet* in *glas* se sklanjata v množini tudi po zgledu *rak (cvéti, glási); sin* ima v imen. dv. tudi *sina,* v daj. dv. *sinoma; tat* ima v imen. mn. tudi *tatjé; most* ima v imen. in tož. dv. tudi *mostá,* v mestn. dv. in mn. *mostéh, zid* v mestn. dv. in mn. tudi *zidéh.*

Las se sklanja v množini: lasjé, lás, lasém, lasé, v laséh, z lasmí.

3. Poudarek na obrazilu imajo samostalniki s polglasnikom v osnovi: bèt, bezèg, čebèr, dèž dežjà, hrbèt, kès, mezèg, pekèl, pès, sèl, semènj, sèn, skedènj, stebèr, žebèlj.

Zgled za sklanjatev:

	Ednina	Dvojina	Množina
1.	stebèr	stebrà	stebrì
2.	stebrà	stebróv	stebróv
3.	stebrú	stebromà	stebròm
4.	stebèr	stebrà	stebrè
5.	pri stebrù	stebréh (-ìh)	stebrèh (-ìh)
6.	z stebròm	stebromà	stebrí

Posebnosti v sklanjatvi moških samostalnikov so naslednje:

Edninski tožilnik je pri bitjih enak rodilniku, pri stvareh pa imenovalniku: kupil sem *konja* — kupil sem *voz;* videl sem *volka* — videl sem *sneg.*

Samostalnik duh ima v edninskem tožilniku *duha,* kadar pomeni dušo, značaj ali misel, *duh* pa, kadar pomeni vonj: noč temna tare *duha,* ima posvetnega *duha,* podpirajmo svobodnega *duha* mladine, slovstvo razodeva *duha* nove dobe — ima *duh* po žganju, ima *hud* duh po česnu.

(Se nadaljuje)

KOLEDAR

Petek, 30. april: Katarina S.
Sobota, 1. maj: Filip in Jakob
Nedelja, 2. maj: Atanazij
Ponedeljek, 3. maj: Najd. križa
Torek, 4. maj: Florijan
Sreda, 5. maj: Irenej
Četrtek, 6. maj: Janez

SPOMINSKI DNEVI

30. 4. 1944 Koroški partizani zasedli Goselno vas.
1. 5. Mednarodni praznik dela — 1945 Jugoslovanska armada osvobodila Trst.
3. 5. 1881 Umrl v Ljubljani pisatelj Josip Jurčič.
4. 5. 1927 Umrl glasbenik in planinec Jakob Aljaž — 1945 Partizani zavzeli gestapovsko taborišče Begunje in osvobodili 685 političnih jetnikov.
5. 5. 1818 Rojen v Trieru v Renski Prusiji Karl Marx, začetnik znanstvenega socializma — 1945 Osnovana narodna vlada Slovenije pod predsedstvom Borisa Kidriča — 1945 Zbor partizanov pod Stolom za zadnji napad na Celovec, kamor so vkorakali 8. maja.
6. 5. 1878 Rojen Peary, ameriški polarni raziskovalec.

Slovenji Plajberk

Več ko poldrugi mesec so občinske volitve že za nami, pa tudi novega župana so naši občinski odborniki izvolili že pred nekaj tedni, mi pa se s temi »novicami« oglašamo v našem listu šele danes. Nočemo se oproščati, češ, da prej ni bilo časa pisati, samo — no, pač nismo prišli do tega.

Vendar naše »novice«, čeprav že malo zastarele, nočemo obdržati zase, saj so dokaj zanimive. Da smo za našo listo kmetov in delavcev dobili 37 glasov in s tem en sedež v novem občinskem odboru ter da je KDS s svojimi 16 glasovi pri mandatih popolnoma pogorela, je menda že znamo iz objavljenih volilnih rezultatov takoj po volitvah. Prav iz srca smo se tedaj ob tem volilnem izidu nasmejali, ker so nas pred volitvami »naši« KDS-ovci tako močno vabili, naj glasujemo za njihovo ozkostrankarsko listo. Govorili so: »Kar z nami idite, vi ja itak nimate nikogar za sabo!« Bilo je pa tako, da »KDS obrača, narod pa obrne«! Le škoda, da se je kljub samo 16 KDS-ovskim glasovom še vedno preveč naših ljudi dajo ujeti na njihov lim, kajti, ko bi se jim le še štirje izneverili in volili listo kmetov in delavcev, bi lahko imeli dva naša občinska odbornika na račun ÖVP-VdU-jevske reakcije. Samo 4 glasovi so nam namreč še manjkali do tega.

O volitvi novega župana ni mnogo povedati. Izvoljen je bil ponovno naš stari župan, socialist, ki je dobil 6 glasov proti štirim, in sicer 5 socialističnih ter glas našega odbornika. Podprli smo ga zato, ker od njega pričakujemo, da se bo brigal za interese vseh občanov nepristransko in nestrankarsko.

Med tem pa smo dobili tudi že novega občinskega tajnika, s katerim smo že sedaj mnogo bolj zadovoljni, kakor pa smo bili z njegovo predhodnico. Je socialist domačin, ki je obiskoval šolo za občinske tajnike in bo v kratkem položil tudi še potrebne izpite. Posebno nas veseli, da v svojem uradu rad govori slovensko, tako da se vsak lahko v domačem jeziku pomeni z njim o vseh zadevah. Mlad je še in vsakemu tudi rad gre na roko, kjer je potrebno in kjer le more. Upamo, da bo te svoje vrline, ki smo jih ugotovili že v prvem času njegovega službovanja, tudi obdržal v naprej, ker si bo tako pridobil zaupanje vseh občanov.

Globasnica

Na velikonočni ponedeljek se je pripetila na ovinku v bližini Globasnice prometna nezgoda. Orožniški uradnik Friderik Raunjak iz Žitare vesi je z motornim kolesom, s katerim je vozil s precejšnjo brzino, na imenovanem ovinku zdrsel ter ga je izpodneslo na drugo stran ceste. V tem trenutku se je pripeljala iz Globasnice nasproti Rozalija Laznik s kolesom na pomožni motor. Raunjak je zadel v kolesarko tako močno, da sta oba treščila na tla, kakor tudi neki drugi moški, ki ga je Raunjak vozil s seboj. Raunjak je utrpel prelom lobanje ter so poškodbe resne. Raunjaka so prepeljali v nezgodno postajo v Celovcu, njegovega sopotnika pa v deželno bolnico, kjer pa so ga že minuli teden odpustili.

V hvaležnosti se jih spominjamo

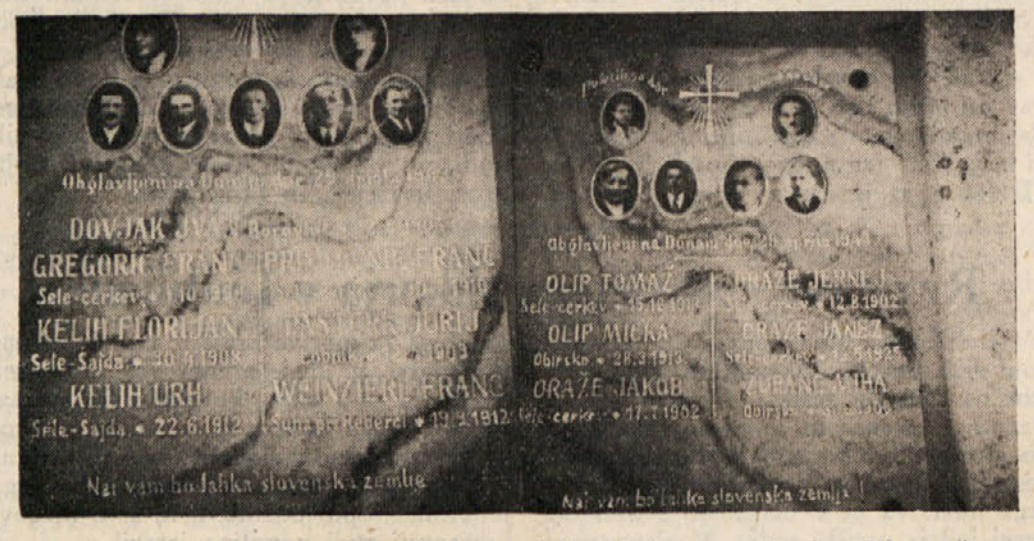

Dne 29. aprila 1943 je na Dunaju končalo svoja življenja 13 protifašističnih borcev iz okolice Železne Kaple, iz Borovelj in iz Sel, ki jih je nacistični krvnik Freissler obsodil na smrt z obglavljenjem. Padli so kot žrtve v borbi proti krutemu nasilju, svoja življenja so žrtvovali za to, da bi v svetu zmagala svoboda in pravica, da bi narodi živeli enakopravni v prijateljstvu in medsebojnem spoštovanju. Danes se jih spominjamo v globoki hvaležnosti in zavesti, da njihova žrtev ni bila zaman.

Hkrati pa se spomnimo tudi Peršmanove družine v Podpeci pri Železni Kapli, ki so jo podivjani SS-ovci dne 25. aprila 1945 zverinsko pobili, ter vseh ostalih žrtev, padlih v narodnoosvobodilni borbi slovenskega naroda, katere zgodovinskega pričetka leta 1941 smo se spominjali 27. aprila.

Loga ves

Na velikonočno nedeljo zvečer je preminul v vsej naši okolici znani in priljubljeni Ogris Janez. Dolgotrajna zahrbtna bolezen, rak, mu je izpodkopala življenjske sile in v najboljši moški dobi ga je smrt odtrgala iz naše srede. Njegov prerani odhod je bridko prizadejal ljubljene svojce, ženo in enajst otrok, med katerimi so trije še majhni, da še niti v šolo ne hodijo. Na mali kmetiji, kamor se je pred leti priženil, sta s svojo življenjsko družico pridno in skrbno gospodarila in vzgajala svoj številni naraščaj v zavedne in koristne člane svojega naroda in človeške družbe.

Takoj, ko je pokojni Ogris Janez prišel v našo okolico, se je vključil v naše prosvetno življenje. Predvsem se je udejstvoval v logaveškem pevskem zboru. Pevski zbor našega slovenskega prosvetnega društva je z odhodom pokojnega Ogrisa izgubil dobrega prvega basista ter je nastala v našem zboru velika vrzel. Naši pevci bodo spomin na preminulega Ogrisa ohranili najlepše tako, da bodo z vnemo in ljubeznijo gojili pevsko kulturo.

V sredo smo spremili pokojnega Janeza Ogrisa ob številni udeležbi k zadnjemu počitku. Pevski zbor SPD Loga ves se je od pokojnega na domu in ob odprtem grobu poslovil z žalostinkami. Poslovilne besede je spregovoril prejšnji in sedanji domači g. župnik.

Preostalim svojcem naše iskreno sožalje!

Radiše — pribežališče grešnikov?

Lepota naših gorskih krajev in odmaknjenost od mestnega hrupa privabi zlasti ob nedeljah marsikaterega tujca na izlet in oddih med naše dobre ljudi. Vsakogar, ki prihaja k nam s poštenim namenom, radi sprejmemo kot prijatelja in dobrodošlega gosta.

Marsikdaj pa zaidejo k nam tudi ljudje, ki jih nismo nič kaj veseli, čeprav jim nudijo včasih gostoljubje in streho celo v — župnišču.

Pred leti so v farovžu večkrat gostili nekega patra Odila in mu dopuščali, da nas je skušal na vse mile viže komandirati, kakor se je bil navadil v družbi belogardistov in nacistov, s katerimi je pobegnil iz svoje domovine. Menda se ni posebno dobro počutil med nami Korošci in jo je popihal še naprej nekam v Ameriko. Nismo žalovali za njim, naj le Američanom soli pamet, če jo more, nam je ni treba.

Dalj časa so v župnišču gostili tudi nekega »sobrata«, menda iz Štajerske. Dejali so, da je bil hudo bolan in da mu bo radiški zrak okrepil zdravje. In, glej ga šmenta, tako so ga zredili in sfutrali, da je začel lepega dne rohneti nad nami v cerkvi in nam groziti z grehom in peklom, ker beremo Vestnik.

Pred nekaj tedni pa se je vselil v naše župnišče po zunanjosti prav čeden in prikupen mladenič. Med ljudi so raznesli govorico, da je študent na počitnicah, da mu pri nas silno prija in ugaja in da bo čez nekaj časa odrinil spet na študij v Gradec. Zelo rad poje in kdor ga je slišal, ne more reči, da ne bi pel lepo. In drži se pobožno kakor sam sveti Alojzij. Pošepetali so tudi, da zna odlično voditi igre in da bi rad z našimi prosvetaši pripravil šaloigro »Svojeglavček«. Radišani pa smo zaradi slabih izkušenj postali že nezaupljivi do gostov v farovžu. Mimogrede smo slišali vzdih: »Saj ga nimamo lahko pod streho, ker ga ne poznamo, pa kaj hočeš, če »gospod« tako želijo«. In še smo ujeli, da je bil ta farovški gost prej v službi pri Mohorjevi družbi. Tudi njegovo ime ni ostalo prikrito, čeprav se ne ve, ali so ga na občini v redu in po predpisih prijavili s pravim imenom. »Ovsenik se piše«, je zvedel nekdo.

In tedaj smo se spomnili, da smo pred nedavnim brali zgodbo o emigrantu Poldeku Ovseniku, kako so se Tischlerjevci zavzeli zanj in ga spravili v službo k celovški Mohorjevi družbi in kako se jim je izkazal hvaležnega. Spomnili smo se, da je iz blagajne Mohorjeve tiskarne pobasal precej denarja, da ga je policija prijela, celovško sodišče pa obsodilo zaradi tatvine na štiri mesece zapora pogojno na tri leta. Zvedelo se je tudi, da je moral zaradi kraje zapustiti Mohorjevo hišo in da mu je dal emigrant Muri na Pristovnikovem posestvu v Kortah zatočišče in službo hlapca, ni pa znano, zakaj mu Korte niso bile všeč in zakaj se je Murija tako hitro naveličal ali obratno, čeprav sta še pred nedavnim skupno vedrila v Mohorjevi hiši.

Da ne bi bilo prevelikega pohujšanja, so Ovsenika pri nas prekrstili v študenta. Čim pa smo srako spoznali po perju in njenih navadah, smo postali previdni. Zaradi varnosti smo denar spravili pod ključ, za velikonočni ofer pa raje nismo preveč dajali, ko vidimo, da so v farovžu tako pri dobrem, da se jim nič ne pozna, če je za dalj časa še kak prisklednik pri mizi. Sedaj mnogi ljudje ugibajo, kdaj bodo naš gospod za spremembo enkrat povabili tudi kakšnega svojega farmana za nekaj tednov v goste pod svojo streho. Res, ali ne bi bilo lepo in krščansko dejanje, če bi kdaj ponudili prostor za obloženo gosposko mizo kakšnemu domačemu človeku, ki se vse življenje muči v trdem delu in s težavo preživlja dom in družino. Toda vse kaže, da smo pošteni in delavni domačini dobri samo za to, da damo in plačujemo, gostije pa so deležni le »sobratje, patri in študentje«.

Podsinja ves

Danes obhaja svoj 60-letni življenjski jubilej daleč preko svoje domače vasi znani narodni delavec Floro Lapuš, predsednik Zveze slovenskih zadrug, ki ga upravičeno prištevamo med najbolj požrtvovalne in predane slovenske zadružnike na Koroškem. Že od mladih let je posvetil svoje sile delu za narod; bil je navdušen športnik, posebno rad pa se je udejstvoval in se udejstvuje na kulturno-prosvetnem področju. Kot petnajstletni mladenič je vstopil v pevski zbor in mu ostal vse do danes zvest član-pevec.

V prvi svetovni vojni je prišel v rusko ujetništvo, od koder se je šele leta 1921 vrnil domov na Koroško, poln navdušenja za napredno ureditev življenjskih pogojev, za socializem. Po zadružnem tečaju v Ljubljani se je z vso marljivostjo oprijel zadružnega gibanja na Koroškem, kjer je pri tedanjem vodstvu brez uspeha skušal prodreti s svojimi naprednimi idejami in z zahtevo po blagovnem zadružništvu. Postal je tajnik domače hranilnice in posojilnice v Št. Janžu, leta 1925 tudi že odbornik Zadružne zveze in še isto leto bil izvoljen v njen ožji odbor, medtem ko mu je bilo leta 1933 poverjeno mesto podpredsednika. Od leta 1935 dalje pa je neprekinjeno — razen za časa nacističnega nasilja, ko je bil leta 1942 z družino vred izseljen v Nemčijo — predsednik naše zadružne centrale, v kateri je že pred zadnjo vojno z vsemi silami delal za razširjenje zadružnega delovanja in mu gre danes nemala zasluga predvsem za široki razvoj zadružništva po zadnji vojni.

Ko danes tov. Lapušu čestitamo k njegovi šestdesetletnici, mu želimo še mnogo let zdravja v krogu družine ter uspešnega dela v korist domu in narodu. Zlasti mu danes čestitajo nastavljenci Zadružne zveze in vsi zadružniki širom naših vasi kot svojemu vzornemu voditelju in svetovalcu.

Požrtvovalnega narodnega delavca se spominjajo in mu čestitajo tudi Demokratična fronta, Slovenska prosvetna zveza in Slovenski vestnik.

Zgornja vesca

Le redkokdaj se oglasimo v našem Vestniku, ker smo pač bolj skromni in se neradi hvalimo, še manj radi pa sami sebe grajamo. Vendar pa nas je tokrat le nekaj spravilo iz našega zatišja in zato hočemo tem potom temboli glasno zavpiti v svet, da naše občine še ni vzela ne kaka poletna nevihta in tudi ne kak snežni plaz. To hočemo pribiti in poudariti, da smo še tukaj in da še čuvamo izročila naših prednikov, ostali smo še, kljub silnim napadom in pritiskom od strani šovinistično navdahnjenih propagatorjev germanizatorskih idej, zvesti svojemu slovenskemu narodu. Odločno in neustrašeno hočemo to povedati tudi uradnim krogom, ker so nas celo ti hoteli v svojih uradnih poročilih o izidu zadnjih občinskih volitev popolnoma zatajiti. Uradni časopisni izvlečki so navajali, da so Slovenci dobili v okraju Velikovec enega župana, v okraju Celovec pa nobenega. Da temu ni tako, naj govori rezultat občinskih volitev 14. marca t. l. za našo občino. Naša »Zveza kmetov in delavcev« je dobila 126 glasov in 4 mandate. Einheitsliste je dosegla 96 glasov in 3 mandate. Socialistično listo je volilo 33 volivcev in so dobili 1 mandat. Naš občinski odbor šteje 8 občinskih odbornikov.

Dne 27. marca t. l. je bila volitev župana. Naš dosedanji slovenski župan in tudi nosilec liste za občinske volitve Janez Einspieler, p. d. Sramsičnik je bil tudi tokrat z glasovi slovenskih odbornikov izvoljen za župana. Seveda se je proti njemu zagnala vsa družba v »Einheitsliste« in je tem kot »pokorni sluga« sledil celo še zastopnik socialistov.

Torej tak je bil izid zadnjih občinskih volitev in mi smo ponosni na našega že drugič izvoljenega župana. Svojčas so ga nacisti izselili in že mislili, da ga nikoli več ne bo nazaj. Danes pa je on župan naše občine in to dejstvo niti spretnost profesorjev ni mogla preprečiti. Našemu slovenskemu županu k izvolitvi iz srca čestitamo!

Pastir Francek pripoveduje

Francek je vsak dan pasel svojo čredo ovac. Pri tem pa je doživljal mnogo lepega in zanimivega. Vedno je bil vesel in dobre volje. Na paši je tudi pel in vriskal. Posebno veselje pa je imel s tem, da je mnogo opazoval majhne živalice pri stalnem delu in iskanju hrane in drugega. O tem, kar je opazoval, je znal tudi lepo pripovedovati. Posebno zanimivo pa je bilo to, kar mi je pripovedoval o svojem opazovanju mravelj. Ker je tako zanimivo, hočem tudi vam, mladi bralci, pripovedovati. Tako mi je pripovedoval:

»Nekega vročega popoldneva sem gnal svojo čredo na pašo. Ker je sonce zelo močno pripekalo, sem gnal svoje ovce v gozd, kjer pa je bilo zelo prijetno. Ovce so se začele lepo pasti, sam pa sem se vsedel na tla in rezljal palico. Nenadoma pa sem zapazil poleg sebe mnogo mravelj. Cela vrsta jih je bila. Postal sem takoj bolj pozoren ter sledil mali »vojski«. Ker sem zelo rad opazoval življenje malih živalic, sem se toliko bolj razveselil nenavadnega pojava. Kam neki gredo? sem se vprašal. Nekaj metrov je bila dolga vrsta mravelj, ki pa so hitele vse v isto smer. Premikale so se zelo hitro. Z nestrpnostjo sem jim sledil. Zanimalo me je to, kam gredo mravlje v takih skupinah. Dobre pol ure sem jim nestrpno sledil. Večkrat sem šel od enega konca vrste do drugega. Že so zavile mravlje na stezo, ki vodi skozi gozd. Takoj nato pa sem opazil, da je cilj pohoda mala miška, ki je ležala na stezi. Poginila je bila pred nekaj dnevi. Mravlje, ki stalno iščejo hrano, so jo odkrile, obvestile ostale mravlje na domačem mravljišču in se skupno napotile na kraj, kjer je doletela miško nesreča.

Okoli mrtve miške je začelo mrgoleti. Pravi direndaj je bil. Pojedina se je pričela in kmalu tudi bila v polnem teku. Zapazil pa sem kmalu, da nekatere mravlje zopet proti domu, mravljišču, hitijo. Teh je bilo vedno več. S seboj pa so nosile koščke mesa, ki so ga z močnimi, kleščam podobnimi čeljustmi odgriznile od miškinega telesa.

Ko sem videl, kako male živalice nosijo hrano proti domu, sem se spomnil učiteljeve razlage v šoli, ko nam je o mravljah toliko zanimivega povedal. Med drugim sem se spomnil, da morajo mravlje, delavke, skrbeti za prehrano in stanovanje. Pri mravljah ločimo krilate samce in krilate babice, ki skrbijo za zarod. Mravlje delavke pa so brezspolne. Delavk je največ. Samci in babice ne zapuščajo doma in jih morajo delavke pitati. Delavke morajo pitati tudi mladi naraščaj. Sproti pa morajo tudi paziti, da stanovanje ne propada. Ob toplih dneh nosijo tudi zabubljeni zarod na sonce, ker sončna toplota pospešuje njihov razvoj.

Tako sem razmišljal, ko sem opazoval delavke pri njihovem delu. Miškino telo pa je bilo že vse razjedeno. Mravlje pa so še venomer prihajale in odhajale. To se je vršilo še nekaj časa. Večer se je že približal. Sonce je bilo že čisto na zahodu in je sijalo že bolj rdeče. Mravelj je bilo vedno manj. Tudi zame je prišel čas, moral sem gnati svojo čredo domov. Tako napeto sem opazoval vse dogajanje, da je popoldan še prehitro minil. Poleg tega, da sem se zabaval, sem poživil tudi moje znanje iz ljudske šole.«

Tako je zaključil Francelj svoje pripovedovanje. Zelo me je veselilo, ko sem videl, s kako resnostjo je Francelj govoril vse to. Ta pa res ni hodil zastonj v šolo. To, kar se je naučil v šoli, zna tudi v življenju uporabljati. Gotovo pa je, da so tudi med vami, mladi bralci, taki, ki bi znali kaj podobnega pripovedovati.

Zelo bi nas veselilo, če bi kateri od vas kako stvar tudi napisal. Dobre stvari bi tudi objavili, pisec pa bi bil deležen lepe nagrade. M. A.

PLAŠLJIVI LEV

Živel je šakal. Imel je ženo. In žena je imela mladiče. Da bi jih zavaroval, je iskal jamo. Našel je zapuščeni levji brlog. Tu so se naselili.

Čez nekaj časa se od nekod priklati lev. Šakal ga je že od daleč zagledal, hitro je naučil ženo, kako naj ravna, sam se je pa vzpel na streho in zavpil:

»Žena, žena!« je vpil, »kaj šakalčki tako razgrajajo,«

Žena mu odgovori:

»Včerajšnega leva ne marajo več jesti, svežega pa še ni!«

»Grozno,« je pomislil lev, ko je to slišal, »gotovo me čakajo.« In je takoj zbežal.

Opica je vse to videla in se zasmejala.

»Tak junak, pa se bojiš že šakalovih besed. Saj v brlogu je šakal, ali te bo ta pojedel« je dejala levu.

»Če greš z menoj, pa grem,« se je opogumil lev.

Opica je vzela vrv, privezala en konec sebi, drugega pa levu okoli vratu. In sta šla. Opica naprej, lev pa za njo.

Šakal ju je že od daleč zagledal, hitro je zopet naučil ženo, kako naj ravna, sam se pa vzpne na skalo in zakriči:

Žena mu odgovori:

»Včerajšnega leva ne marajo jesti, svežega bom pa šele ujela!«

Ko je lev to slišal, se je tako ustrašil, da je zbežal in povlekel za seboj še opico. Vlekel jo je tako dolgo, da jo je zadušil.

»Žena, žena, zakaj šakalčki tako razgrajajo?«

Oče in sin

Oče kara sinka: »Kaj bo s teboj!? Ne učiš se nikoli, ne ubogaš nič in najraje bi se vedno potepal. O, kaj bi rekel moj pokojni oče, če bi bil jaz v tvojih letih tak nepridiprav kot si ti.«

»Očka, ali si tudi ti imel očeta?« se začudi sinek.

»O, tudi, in pač boljšega nego ti«, vzdihne oče v naglici.

Ali že veste, da...

... so različne statistike pokazale, da so ljudje v današnjem času večji od svojih prednikov. V ZDA in mnogih evropskih državah so merili učence, dijake in rekrute ter ugotovili, da so ljudje v zadnjih 50 letih »zrasli« povprečno za 6 cm. Na primer leta 1923 je meril 14 letni deček v Evropi povprečno 146.4 cm, letos pa meri deček iste starosti povprečno 152,7 cm. Študent harwardske univerze je sedaj za 6.4 cm večji od svojih prednikov pred 50 leti. Teža pa je ostala ista, nespremenjena. Na naborih so v več evropskih državah ugotovili, da so vojaški obvezniki sedaj za 4.5 do 6.6 cm večji kot so bili rekruti pred 50 leti.

... nohti ne rastejo vedno enako hitro. Znatno hitreje rastejo otrokom kot odraslim. Neki statistik je izračunal povprečno hitrost rasti človeških nohtov. Pri tem je dobil presenetljivo število: če bi si človek do petdesetega leta starosti nikoli ne porezal nohtov, bi mu zrasli v dolžino osemnajstih metrov.

PRVOMAJSKA NAGRADNA KRIŽANKA

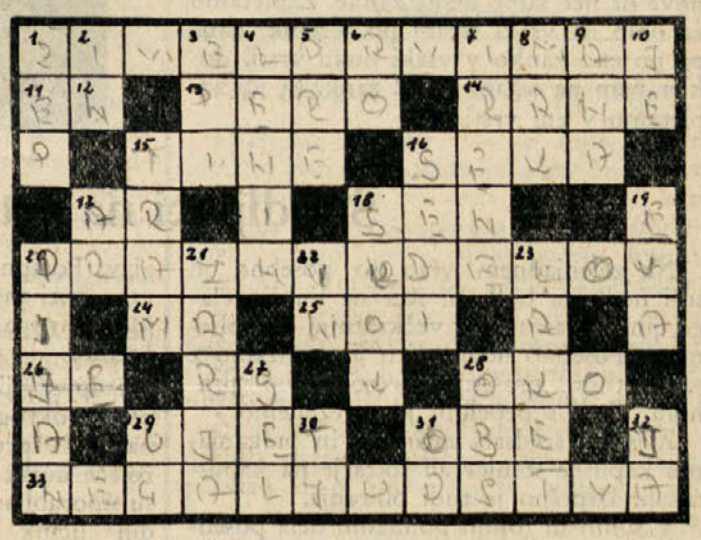

Vodoravno: 1. 20. in 33. kličemo ob prazniku delovnih ljudi (več besed), 11. števnik, 13. rabimo pri pisanju, 14. brazgotine, 15. moško ime, 16. dela drvar, 17. ploskovna mera, 18. sanje, 24. poseduje (krajša oblika), 25. ptič velikan (j-i), 26. glej 10. navpično, 28. organ za vid, 29. oropan prostosti, 31. obe.

Navpično: 1. del hlač ali suknjiča, 2. veznik, 3. vrsta pesnitve, množ. 4. voditelj delavstva in organizator oktobrske revolucije v Rusiji, 5. pre, 6. grška črka, 7. žensko ime, množ., 8. oljarica, 9. žensko ime, 10. pritrdilnica, narečna oblika, 15. močno bruno, ki veže poslopje, 16. položaj človeka pri počivanju, 17. glej vodoravno, 18. hitri korak, 19. žensko ime, tudi vrsta vrbe, 20. je tisti, ki pregloboko v glaž pogleda, 21. večerni sij, 22. glej 2. navp., 23. del roke, 27. kurir, 28. obs., 29. ug, 30. TJ, 31. predlog z drugim sklonom, 32. slovenska pritrdilnica.

REŠITEV ZADNJE KRIŽANKE

Vodoravno: 1. čir, 4. kos, 6. nos, 9. inako, 11. emajl, 13. ni, 15. It, 16. ena, 18. nem, 20. osv., 22. ka, 23. latov, 25. Ra, 26. prepelica, 27. ve, 28. polir, 29. ki, 31. rti, 33. Rim, 34. bar, 35. gl, 37. ol, 38. naliv, 41. oseka, 43. ara, 44. era, 45. dar.

Navpično: 1. čižek, 2. in, 3. rana, 4. ko, 5. se, 6. nato, 7. oj, 8. slava, 10. ki, 12. mi, 14. petelin, 17. napet, 18. napor, 19. molim, 21. sraka, 23. lep, 24. vir, 27. vrana, 30. irhar, 32. igla, 34. Bled, 36. li, 37. os, 39. ar, 40. ve, 41. oa, 42. ka.

NAGRADE PREJMEJO

Izmed reševalcev zadnje nagradne krišanke so bili izžrebani naslednji:

Jesenko Franc, Celovec; *Pak Hilda*, Plešivec, in *Krištof Lojze*, Pliberk.

Prosimo, da se nagrajenci ob priložnosti zglasijo v uredništvu, kjer lahko dvignejo nagrade. Nove rešitve pošljite do 11. 5. 1954.

Anton Ingolič:

Želja

11

Mara ni hotela misliti na tisti daljni čas. Rada bi vedela, kako bo tedaj, ko se bodo razcvele slive, jablane in hruške, ko bodo ozeleneli bukovi gozdovi in bodo trte pognale nežne zelene liste. Ali bo tudi tedaj stala osamljena na Vinskem vrhu in se ozirala z izgubljenimi pogledi v daljavo, ljudje pa bodo govorili, da se ozira za svojim možem, ki odhaja v mesto,

Še više je dvignila pogled. Nad neskleniemi verigami gričev so se tam v ozadju dvigale mirne, skoraj sinje gore: Ravna gora, Boč in Donačka gora. Stale so veličastne in vzvišene nad vsem, kar se je dogajalo na gričkih in v globelih pod njimi. Skrivnostne so bile kakor vedno. Mara je že kot otrok gojila spoštovanje pred njimi. Ravna gora na Hrvatskem je bila zanjo tuj svet, Boč gora medvedov in volkov, Donačka gora s svojimi tremi vrhovi pa domovina razbojnikov in zlih duhov. Pogledala je še na mogočno, začrnelo romarsko cerkev na enem izmed daljnih gričev — na Ptujski gori — in se obrnila proti severu. Šele zdaj je imela dovolj zraka. Pred njo se je širila prostrana ravnina daleč tja do Pohorja. Vinski vrh je pod njenimi nogami strmo padal do Dravinje, onstran nje pa ni bilo do Pohorja nobene vzpetine. Ravnina je bila prepletena s številnimi belimi cestami, ki so sekale zelene in zamazanorjave njive, vezale večje in manjše skupine hiš. Prav na desni pod obronki Slovenskih goric se je bleščala Drava kot srebrna nit, ki se je vlekla od Pohorja in se izgubila nekje onstran Ilovca med gostimi jelšami in topoli. Tam doli ob srebrni niti je ležalo tudi Staro mesto. Mara ga je brez zanimanja gledala: kup rjavih streh, iznad katerih se dviga visok zvonik, a nad strehami kraljuje na hribu mogočen grad. Tam spodaj v zares starem mestu ni lepe, ravne ulice, ne prostranega trga, ne visoke, lepe hiše. Šele Munda, njen mož, zida prvo veliko hišo v ulici, ki se zdaj še imenuje Aškerčeva, a se bo kmalu imenovala Mundova.

Mara se je na glas zasmejala. Spet je stala trdno vrh vinograda in videla je pod seboj delavce, kako so urno zamahovali z motikami.

Nekaj časa jih je opazovala, nato pa zaklicala, da se je slišalo po vsem vrhu: »Veselička, pridite malo k meni!«

Kopači so se ozrli k njej, viničarka pa je odložila motiko in se odpravila na sep.

»Kako je vašim otrokom? Ko je bil zadnjič vaš mož pri nas, je povedal, da ste dobili fantka.«

Viničarka si je v zadregi obrisala roke in povedala počasi in težko: »Gospa, nimamo ga več. Ali vam ni Nanika povedala? V petek smo ga pokopali.«

»Umrl je?« se je začudila Mara.

»Z njim je bilo kakor s prvima dvema; rodil se je že slaboten, a namesto da bi bil rastel, ga je bilo vsak dan manj. Na svečnico sem rekla Veseliču: ‚Nesiva ga k zdravniku, naj stane, kar stane.' Odnesli sva ga z Naniko. Doktor ga je pregledal in rekel, da ne bo nič z njim, ker ima jetiko. Tudi prva dva sta umrla za jetiko, tako je rekel zdravnik. Ne vem, od kod bi jo dobili. Meni ni bilo nikoli nič, mati so še tudi pri močeh, le Veselič je zadnja leta bolj bolehen. A to je naduha, ne jetika.«

Mara je videla, da ima Veselička kljub pet in dvajsetim letom upadel, suhoten in mnogo prestar obraz, na njej ni nič mladostnega, bosa je, noge ima težke in slabo je oblečena, v telo je izmučena, zgarana. Čudila se je, da tega ni videla prej, saj je bila že nekajkrat tu. Spet se je ozrla po kopačih. Med smehom je zaslišala suho pokašljevanje.

»Naj pride Veselič!«

Čez čas je stal pred njo viničar, nekaj starejši je bil od žene, visok in suh, toda v lica zabuhel in rdeč. Snel je klobuk in spoštljivo vprašal: »Kaj želijo, gospa?«

»Kako je z vašim kašljem?«

Veselič se je zmedel. Čeprav je bila nova gospa drugačna od prejšnje, ni pričakoval takega vprašanja. Kdo se je kdaj zanimal za bolezni, ki so vladale v njihovi koči? Gospodarji jih niso vpraševali po tem. Zahtevali so, da je bilo delo opravljeno v svojem času, drugo jim ni bilo mar.

»Nič hudega!« je odvrnil, čeprav ga je prav tedaj začelo dušiti in siliti h kašlju. »Naduho imam.« V zadregi je obmolknil.

Mara si je viničarja šele zdaj natančneje ogledala, opazila je, da je kljub zabuhlemu licu slab in da obleka kar mahedra na njem.

»Kako dolgo že pokašljujete?«

»Že nekaj let. Začelo se je tisto jesen, ko smo brali v snegu. Od tedaj nisem pravi. Naduha in kašelj me mučita. Včasih je malo bolje, a spet se poslabša. Julča mi kuha čaje, a pravega ne more najti. Tako slabo kot letos še ni bilo. Vso zimo me drži, zdaj na pomlad pa bo menda bolje.«

Popadel ga je silovit kašelj in mu vzel besedo. Kašljal je dolgo in silno, kakor da si hoče izkašljati pljuča. Potem je hitel zatrjevati, da ga bo pomladno sonce ozdravilo in da bo delo kljub vsemu v redu opravljeno.

»Jutri boste šli k zdravniku,« je dejala Mara po kratkem premisleku. »Oglasite se pri meni, dala vam bom denar!«

»Gospa, jutri ne bom mogel,« je viničar preplašen odvrnil, »kop moramo čimprej opraviti. Škoda bi bilo dopoldneva.«

ZA GOSPODINJO IN DOM

Kako spletem oblekico za mojo hčerko?

Za pleteno oblekico za 2 do 4 leta staro deklico vzemi 35 dkg bele in 3 dkg rdeče 4-nitne volne. Delaj s pletilkami štev. 3.

Prednjik pletemo od roba krilca navzgor na 154 zank osnove in pletemo 4 vrste na obeh straneh samo desne zanke. Te vrste pletemo izmenoma 1 vrsto belo, 1 vrsto rdečo. Dalje z belo volno na lice samo desne zanke za 110 vrst. Tu krčimo v eni sami vrsti število zank na 90 ter nadaljujemo z životkom, ki ga pletemo izmenoma po 2 vrsti levo pletenih zank z rdečo volno in 6 vrst desno pletenih zank z belo volno. Po 10 vrst tako pletenega životka spletamo v naslednjih vrstah na vsako stran po 5, 2, 2, in 1 zanko za rokavni izrez. Ravno še 30 vrst, nakar zapletemo za vratni izrez srednjih 14 zank. Dalje pletemo vsaki del zase in zapletamo še za vratni izrez petkrat po eno zanko v vsaki drugi vrsti. Ko smo dosegle 46 vrst nad rokavnim izrezom, imamo še 23 zank, ki jih zapletemo v 8 presledkih po 4 zanke.

Zadnjik je enak prednjiku, samo da ne delamo vratnega izreza, ampak pletemo ravno dalje in ko smo zapletle na vsako stran postopoma 23 zank za rame, zapletamo ostale zanke v eni vrsti.

Rokavček pletemo na 80 zank osnove na lice samo desne zanke. Zapletamo za oblo na vsaki strani po 5 zank, dalje pa po eno zanko v vsaki desni vrsti, dokler nam ne ostane še 12 zank, ki jih zapletamo v eni vrsti.

Ko vse te dele zgotovimo, jih zlikamo z mokro cunjo. Nato sešijemo stranska šiva in levo ramo. Vstavimo rokavčke, ki smo jih prej še krčili ob spodnjem robu z 2 vrstama kvačkanih neovitih petelj, do širine lakta, z rdečo volno. Isto delamo ob vratnem izrezu. Na desni rami prišijemo zadrgo. Na koncu pa vezemo na bele, desno pletene proge životka, z rdečo volno, v enakomernih razdaljah male križce.

Škodljivci na vrtu

Na zelenjadnem vrtu so posebno ob suši nadležni bolhači. Ker ne ljubijo vlage, jih preganjamo z večkratnim škropljenjem. Posebno učinkovito jih zatiramo z večkratnim prašenjem s tobačnim prahom. Tudi s pepelom jih preženemo.

Z istimi sredstvi zatiramo in preganjamo kapusne stenice ali šoštarje na kapusnicah. Uspešno je tudi obiranje.

V suhih in toplih pomladih dela posebno veliko škodo zeljna mušica, ki napada vse kapusnice, posebno pa karfijole. Prezimuje kot buba v zemlji in v odpadkih napadenih rastlin. Spomladi odloži samica zeljne mušice jajčeca na stebelca kapusnic pri zemlji. V 3 do 5 dneh se izvale ličinke, ki objedajo stebelca in korenine. Ako jih je veliko, rastlina kmalu usahne, sicer pa hira. Po 20 do 30 dnevnem žrtju se ličinke zabubijo. Buba miruje pet tednov. V juliju in avgustu se pojavi drug zarod. Ta nadaljuje žrtje na starejših rastlinah, ki zaostanejo v rasti in ne razvijejo lepih glav. Posebno trpe karfijole. Zaradi ovirane rasti začno veneti listi in se pobesijo. Močno napadene rastline populimo in sežgemo.

Priporočljivo je potresanje rastlin in zemlje okrog njih z naftalinom. Ostri duh naftalina prevlada duh kapusnic, da jih roječe mušice ne najdejo. V novejšem času uporabljamo za uničenje jajčec in mladih ličink 0,3% drevesni karbolinej. (Ena tretjina litra arborina na 100 l vode). S to mešanico zalijemo rastline par dni po sajenju, potem pa še parkrat v presledkih po 8 do 10 dni. 1 liter zadostuje za 10 do 12 rastlin. Zemlja mora biti ob zalivanju dovolj vlažna.

Koder napadajo mlado čebulo čebulne muhe, katerih ličinke razjedajo notranjost rastlin, nastavimo sredi maja na grede prerezane čebule, namočene v 3% raztopini klorovega natrija. Muhe se nasrkajo tega strupa in poginejo.

Jajčne lupine ne zametuj!

Jajčnih lupin ne kaže zametovati, ker je v njih dovolj apnenca. Lupine zmelji in primešaj otrokovi hrani, če je rahitičen. Dalje: zdrobljene jajčne lupine so izvrsten dodatek hrani piščancev. Tudi za čiščenje steklenic jih uporabljamo. Če zdrobljene jajčne lupine zmešaš s kisom in soljo boš lepo očistila mastne ponve in bakrene izdelke sploh. Z jajčnimi lupinami belimo tudi perilo. Lupine damo v vrečko in jih kuhamo s perilom vred. In končno, jajčne lupine namakamo v vodi, ki jo uporabljamo za zalivanje cvetlic.

*

Jajca se dalj časa ohranijo, če jih nataremo s kožo slanine.

*

Kadar vidiš, da bo eno jajce premalo, dve pa preveč, potem si lahko pomagaš tako, da enemu jajcu priliješ žlico mleka.

*

Žeblje laže zabijemo v trd les, če jih namažemo z milom.

PRAKTIČNI NASVETI

Pravi poper ti bo dobro služil v borbi proti moljem. Daj ga nekaj zrn v kovček, omaro ali skrinjo, kjer hraniš obleko iz volne, volnenega blaga ali krzna.

*

Zarjavele pletilke očistimo s cigaretnim pepelom ali jih namažemo z milom in odrgnemo s časopisnim papirjem. Ako postanejo pletilke med pletenjem od potu raskave, jih odrgnemo s čebelnim voskom.

*

Steklene črepinje, ki so tako drobne, da jih ne moremo pomesti z omelom, poberemo z volneno krpo.

*

Rozine ali narezano sadje povaljamo v moki, predno ga zamesimo v testo, da se nam enakomerno porazdeli in ne pade na dno.

*

Petrolej gori svetleje, ako mu pridenemo košček kafre ali noževo konico soli.

*

Nožev ne umivaj v vroči vodi, ker se skrhajo in ročaji omajajo.

ZDRAVSTVENI KOTIČEK

Nalezljiva otroška bolezen — norice

Pri noricah se za naše oči glavno dogajanje vrši na koži. Norice so zelo nalezljive in se prenašajo tako rekoč kar po zraku. Razvojna doba je dva do tri tedne. Bolezen sama nima skoraj nobenega pravega začetka. Otroci ponavadi kar nenadoma dobijo lahko vročino, malo so otožni, nič se jim kaj ne zljubi in kar na lepem se jim na koži začno pojavljati majhni, kot leča veliki madeži, najbolj in najprej po telesu, pa tudi po obrazu in v laseh. Če opazujemo tak rdečkast madež, potem ta lahko izgine. Večinoma pa se koža nad njim začne vzdigovati v drobcen mehurček, napolnjen z bistro tekočino, ki kasneje pomotni in se nam nazadnje zdi, da je gnojna. Življenje tega mehurčka ni dolgo, po navadi se že drugi dan začne njegova vsebina sušiti, njegov vršiček se posede in iz vsega se izcimi sivkastorumena, nato rumenkastorjava in končno rjava krastica. Te kraste odpadejo in po dveh do treh tednih so otroci večinoma zdravi. Toda izpuščaj se lahko pojavi večkrat zaporedoma, kar seveda podaljša bolezen.

Tudi v ustih lahko vidimo izpuščaj, ki je podoben drobnim razpokanim mehurčkom na sluznici.

Bolezni po navadi ne moremo preprečiti pri otrocih, ki so bili v bližini obolelega, prepozni smo že in osamitev nima več pravega smisla. Včasih lahko poizkusimo pri slabotnih otrocih s prenosom seruma, tako namreč, da vbrizgamo otrokom serum prebolevnika. Vendar pa ta način ni zanesljiv, ker večinoma nima tako preprečljivega učinka kakor pri ošpicah.

Pri noricah ni treba nobenega posebnega zdravljenja. Vendar moramo paziti, da so otroci na toplem, najboljše teden dni v postelji. Dobivati morajo primerno hrano. Paziti moramo, da se ne razpraskajo, da imajo čiste in kratke nohte. Če jih koža le preveč srbi, jim izpuščaje posujemo z dermatolovim praškom. Paziti moramo zlasti na izpuščaje po obrazu, ki radi puščajo drobne brazgotine, če se ognojijo. Če imajo otroci izpuščaje tudi v ustih, je dobro, da si usta izpirajo s kamiličnim čajem, žajbljevim čajem ali raztopino vodikovega prekisa. Tudi ne smejo jesti tedaj prevročih ali preveč začinjenih jedi.

Ko dodobra in povsod odpadejo krastice, naj otroci še malo poležijo. Po 14 dneh od pričetka izpuščaja smejo zopet med druge otroke.

Norice pri otrocih, ki so bili prej zdravi, večinoma niso nevarna bolezen. Za jako slabotne dojenčke pa so lahko tudi dokaj nevarne. Vsekakor moramo vedeti, da smo jih dolžni kot vsako nalezljivo bolezen povedati zdravniku, ker utegnejo biti med otroškimi skupinami, kakor v šoli, tudi jako nevšečne in nam, če drugega ne, ovirajo delo, otrokom pa zagrenijo njihovo prostost.

»Rekla sem, da boste šli,« je Mara ponovila odločno.

Viničar je poveznil klobuk na glavo in se vrnil k svojemu delu. Vso pot pa ga je dušil kašelj, da se je lomil od bolečin.

Mara se je vrnila v hišo. Naročila je Naniki, kaj naj skuha sebi in njej za obed, vzela torbico in se odpravila doli v Ilovec. Ni imela nobene določene poti. Šele ko je prišla na most čez Dravinjo, se je domislila, da mora k Topolovcu po to in ono. Dolgo se je zamudila v trgovini. Nakupljeno je poslala na Vinski vrh in odšla na obisk k stari teti.

Ves popoldan je s staro ženico obujala spomine, šele pozno popoldne se je odpravila nazaj na Vinski vrh.

Pod svojim vinogradom je srečala kopače, ki so se vračali z dela. Ponižno so jo pozdravljali. Med zadnjimi je bila Jusovka. Mara se je tistih časov, ko sta hodili skupaj v ilovško šolo, dobro spominjala. V Trčkovi Rozi, ki so jo imeli za najlepšo šolarko, je videla svoj vzor.

»Roza, kako ti gre?« jo je ogovorila.

Jusovka se je v zadregi nasmehnila. Tudi ona se je spomnila na čas, ko sta se obe viničarski hčerki — Jusovka je bila hči Koreskinega viničarja —, tikali in sta bosi in raztrgani hodili v ilovško šolo. Res, tedaj je bila v marsičem Marina svetovalka in učiteljica, zdaj pa je tolika razlika med njima! Ona, Roza, je od viničarke postala kočarka, ki se ji pa godi prav tako slabo kot viničarki, Mara pa je ena najbogatejših gospa v Starem mestu.

»Ali se mož še ni oglasil?« je Mara spet vprašala.

»Ni ga od nikoder, tudi piše nič,« je odvrnila Jusovka. Vesela je bila, da ni bilo treba reči ne »vi« ne »ti«.

»Kako živiš?« Jusovka se je nasmehnila, kakor bi hotela reči: Ali gospa Mundova ne ve, da ji bo posestvece vsak čas prodano in da je najresnejši kupec gospod Munda, ki bo gotovo tudi ta košček Vinskega vrha prepisal na svojo ženo, kakor je že vse, kar ima na Vinskem vrhu.

Šele njen smeh je Maro spomnil vsega, kar je slišala o njej.

»Kaj pa misliš potem,« je vprašala nekoliko zmedena.

Kočarka je skomizgnila z rameni.

»Imaš otroke?«

»Teh se ne manjka.«

»Ali dolga res ne moreš plačati?«

»Kako? Deset tisoč in še nekaj čez ga je. Prodati pa nimam kaj.«

»Vsaj obresti?«

»Jeseni bi že lahko nekaj dala, če bo gorica obrodila. A nočejo več čakati. Rok je že potekel, so rekli.«

Mara jo je nekaj časa gledala kakor brez misli.

»Roza, pojdi z menoj!« je nenadoma zaklicala. »Napisala ti bom pismo, jutri ga boš odnesla v mesto in izročila ravnatelju mestne posojilnice; razložila mu bom, kako je s teboj, in ga naprosila, naj posojilnica počaka do jeseni. Pridi!«

Preden sta stopili v hišo, je Mara naglo dodala: »Še eno pismo ti bom napisala. Dobro poznam advokata Zebo, ki ima besedo v posojilnici. Pisala bom še njemu. To se pravi njegovemu koncipientu. Tudi njega bom prosila, da se potegne zate!«

Mari je odleglo. Tesnoba, ki jo je ves dan nosila v srcu, ji je prešla.

»Roza, ali se spominjaš časov, ko sva hodili tod bosi in raztrgani? Še veš, o čem sva se včasih pogovarjali? Celo o princih in princezah.«

»Ti si dejala nekoč,« se je Jusovka opogumila, »da je v tejle hiši skrita prelepa pastorka, da pa bo prišel princ in premagal hudobno mačeho in rešil pastorko.«

»Da, da,« se je zasmejala Mara. »Princ je že prišel in odpeljal pastorko v lepše življenje. Roza, ali veš, kdo je ta lepi mladi princ?«

Jusovka jo je začudeno gledala.

»Munda, Vinc Munda!« se je Mara hrupno zasmejala in potegnila Jusovko po stopnicah v hišo.

IV.

Koreskin vinograd je bil največji na Vinskem vrhu, vendar lastnici ni pomenil nič izrednega, saj je imela v mestu bogato založeno trgovino in dvonadstropno stanovanjsko hišo, v neki dunajski banki pa precejšnjo vsoto denarja; njenim spodnjim viničarjem, Trčkovim, pa je bil vse. Osem in tridesetletna vdova, ki še ni prekopala niti pedi svojega vinograda, je rada zatrjevala, da ne živi od vinograda, da ima s Halozami prav za prav same skrbi, veselja in dobička pa malo, a Trčkovi, ki so vse leto trpeli in se potili na njeni zemlji, so vedeli, da žive samo od njenega vinograda; živeli so pač, kakor je hotel Bog, ki daje letino, in milostna gospa, ki dajejo zaslužek. Razvajena vdova je tudi govorila, da ima v mestu udobnejše stanovanje, da je haloška hiša samo za nekaj dni v letu, dasi je imela v gosposki zidanici dragocene preproge in lepo pohištvo, Trčkovi pa so bili zadovoljni z leseno kočico, ki je čepela v globeli pod vinogradom in je bila v primeri z gosposko hišo pravi brlog. Skratka: Nemki Amaliji Kores, posestnici in trgovki, ki je prodala letno dvajset do trideset polovnjakov vina, sodček ali dva žganja in nekaj voz sadja, je bil vinograd samo vir manjših dohodkov. Trčkovi, ki so imeli ob koncu leta kot čisti dobiček leto dni težkega dela in občutnega pomanikanja, pa so bili navezani z vsako mislijo na najslabotnejšo trto v vinogradu, ki jim je bil izročen samo v varstvo in nego.

(Dalje)

Več karotina — več mleka

Znanost stalno napreduje. Vsak dan nas iznenadi s kako novo življenjsko resnico. Tako smo še nedavno smatrali, da zadostuje, če je v krmi zadosti beljakovin in škrobnih vrednosti. Novejše izkušnje nam vendar pokazujejo, da je za rast, zdravje in zadosti visoko molznost pri živini potrebna v krmi poleg rudninskih snovi še posebno občutljiva snov, tako imenovani karotin, ki je vir A vitamina.

Zelena krma, pašna trava, silaža in seno (suha detelja in lucerna) so najvažnejša krmila, ki preskrbujejo našo živino s karotinom. Kjer je v navadi umetno sušenje trave, kakor v mnogih deželah Zapadne Evrope, nam zelene krmske moke nudijo zelo važen nadomestek za krepka krmila (žito), ki vsebujejo tudi obilo karotina.

Krava potrebuje na dan najmanj 200 mg (miligramov) karotina; v primeru visoke molznosti celo do 600 mg in več. V spranem, na tleh posušenem senu pa je tega le 1 do 2 mg v 1 kg. **Zato je važno, da vemo, kako karotin ohranimo v krmi,** kajti v rastlinah se tvori in raste dosti karotina, toda ta je zelo občutljiv in se pri spravljanju kaj lahko razkroji. Zato tu nekaj navodil, kako ravnamo, da govejo živino preskrbimo vse leto z zadostno količino karotina.

Koliko karotina vsebuje naša krma?

V 1 kilogramu se nahaja miligramov karotina:

Zelena krma:	
pašna trava	30
mlada trava s travnik.	64
lucerna	69
črna detelja	83
perje sladkorne pese	12
poletna ogrščica	70
Seno:	
zelo dobro travniško seno	18
seno srednje kakovosti	8
seno slabe kakovosti	3
suha lucerna, dobra	30
suha detelja	25
Silaža:	
travna silaža	59
silaža pesnega perja	16
koruzna silaža	14
Umetno posušena krma:	
mlada pašna trava	250
lucerna	220
troblako	30

Važnejše od razlike med posameznimi vrstami rastlin je vprašanje, da-li so rastline sveže ali posušene.

V zelenih rastlinah se nahaja še ves karotin, v senu je tega čestokrat samo še desetina. **Karotin gre pri naravnem, nepazljivem sušenju večidel v izgubo.** Čim več karotina je torej v zeleni listnati gmoti, **čim skrbneje krmila spravljamo,** tem več karotina pridobimo za krmljenje.

Čim bolj je rastlina listnata, tem več karotina vsebuje! Zato je mnogo karotina tudi v pašni travi, ki ostane vsled stalne paše nizka in obstoja predvsem iz listov.

Z zgodnjo košnjo pridelamo več karotina.

S staranjem ne nazaduje v rastlinah samo množina redilnih snovi, marveč tudi množina karotina.

Zgodnejša košnja je torej zelo važna. 1 kg posušene pasje trave, ki je bila pokošena v visokosti 25 cm, je vseboval 260 mg karotina, pokošena v višini 90 cm pa je vsebovala samo še 100 mg karotina. Laška ljuljka, pokošena v višini 20 cm, je vsebovala 240 mg, v višini 50 cm vendar samo še 90 mg karotina. V. F.

Slovenska kmečka zveza naznanja:

Odsek za sadjarstvo pri Pokrajinskem odboru SKZ priredi v nedeljo, dne 2. maja 1954 s pričetkom ob ½11. uri na domu ing. Marka Polcerja pri Vazarju v Sp. Vinarah

TEČAJ O PRECEPLJANJU SADNEGA DREVJA

Udeleženci bodo podučeni o pripravi drevesne krone za precepljenje in o načinih cepljenja. Priložnost pa bodo tudi imeli, da spoznajo vzgojo sadnih drevesc v drevesnici in uspeh pravilnega obrezovanja in oskrbe pri starejšem sadnem drevju.

Sadjarji so k udeležbi na tem tečaju prisrčno vabljeni.

Najnovejša določitev gorskih občin

Zvezno ministrstvo za finance je z dne 4. 3. 1954 določilo in v Zveznem zakoniku št. 49 od 27. 3. 1954 objavilo občine, ki od 1. 1. 1954 lahko nosijo naziv »gorska občina« in v katerih kmetje lahko dosežejo davčne olajšave, ki so veljavne za gorske kmete. Na področju jezikovno mešanega ozemlja so to naslednje občine:

okraj Beljak: Gozdanje, Smerče;

okraj Celovec: Bilčovs, Bistrica v Rožu, Dholica, Hodiše, Kotmara ves, Medgorje, Radiše, Sele, Slovenji Plajberk, Škofiče, Šmarjeta v Rožu, Zgornja vesca, Žihpolje;

okraj Velikovec: Bela, Djekše, Globasnica, Libeliče, Libuče, Pustrica in Žitara ves.

Zakaj tudi ob paši živina še rada žre slamo?

Spomladi in jeseni nudimo naši živini na marsikateri dobri paši sočno in beljakovinsko krmo, ki povzroča čestokrat drisko in morebitne motnje v prebavi in zdravju. Posebno močno se ta pojavlja ob oblačnih in hladnih dnevih in predvsem na pašnikih, na katerih raste pretežno detelja. Tako je pripovedoval star znanec, da so mu v času njegove prakse na Bavarskem na neki paši v teku dveh let poginila tri goveda. Pri temeljitem in podrobnem ogledu paše so ugotovili, da je obstojala ta skoraj iz same detelje. Kot razlog za pogin živine so smatrali pomanjkanje škrobnih in sladkornih spojin v mladi detelji in vsled tega povzročeno nezadostno mlečnokislinsko vrenje v vampu. To je namreč izredno važno zaradi uničenja škodljivih, na krmskih bilkah nahajajočih se bakterij (coli — vrste). Pomanjkanja škrobnih in sladkornih spojin je naravno tudi razlog **pomanjkljivega izkoriščanja beljakovinskih snovi** v krmi. Mi torej tudi zapravljamo s temi najdragocenejšimi snovmi.

Odpomoč je tu lahka, če nudimo živini, ko jo začnemo navajati na pašo, poleg paše še dodatno škrobnato in sladkorno krmo, n. pr. peso, slamo, rezance itd. Če s tem dodatnim krmljenjem zmanjšamo količino zavžite pašne krme, je to samo priporočljivo, kajti prihranjene količine pašne trave in detelje lahko spravimo kot seno ali silažo za zimo. Seveda predpostavljamo, da ne pasemo na običajnih vaških gmajnah, marveč na umetnih pašnikih ali pašnih travnikih, ki nam omogočajo najintenzivnejše izkoriščanje zemlje sploh. Spričo uporabe električnega pastirja to danes ni več problem.

Vsekakor sem tudi doma ugotovil, da so poleg najboljše paše na travnem deteljišču krave žrle še rade ječmenovo slamo. S tem so pač živali izravnale razmerje hranilnih snovi v krmi. Razen tega pa smo preprečili z dodatnim oz. dopolnilnim pokladanjem slame ali slabšega sena k pašni krmi nevarnost najhujših prebavnih motenj in tudi — nazadovanje tolšče v mleku. Mleko je ostalo bolj mastno.

Vernik

Zelene rastline v krmni mešanici za pitance

Znano je, da prašiče uspešno pitamo le s krmno mešanico, ki je vsaj 80% prebavljiva. Zato je trenutno vprašanje, kako se krmna mešanica, ki sestoja tudi iz zelene krme, obnese pri pitanju prašičev. Za odgovor na to vprašanje najprej to-le:

Prašičji želodec prebavi

črno deteljo s še zelen. cvetni popki	54%
črno deteljo, neposredno pred cvet.	49%
črno deteljo v začetku cvetenja	40%
lucerno pred cvetenjem	49%
lucerno v začetku cvetenja	40%
grašico pred cvetenjem	47%
sladkorno peso	95%
krompir	94%
koruzo, rž	90%
ribjo moko, mesno moko	90%
ječmen	82%
oves	71%
pšenične otrobe	67%

Zelo mlade zelene rastline imajo prebavno vrednost za 50%.

Iz tega sledi, da zelena krma kot osnovna krma za pitance ni dobra. Ker pa je prav zelena krma v vigrednih in poletnih mesecih pitanja najcenejša krma, je prof. dr. Richter poskušal krmljenje zelenih rastlin (strniščne detelje, ki je najbolj nežna) s parjenim krompirjem in pri tem ugotovil naslednje:

I. skupina pitancev, ki je dobila parjen krompir s strniščno deteljo v razmerju 2 : 1, je dosegla na dan in prašiča prirast 529 gramov;

II. skupina, ki je isto mešanico dobila v razmerju 3 : 1, je dosegla prirast 567 gramov;

III. skupina pa je pri razmerju mešanice 4 : 1 dosegla prirast 657 gramov;

IV. skupino je krmil samo s parjenim krompirjem in dosegel dnevni prirastek 674 gramov.

Torej je mešanica zelene krme s krompirjem za prašiče najboljša, če predstavlja zelena krma eno petino skupne krme. To ugotovitev je treba tudi upoštevati, če mešamo zeleno krmo s koruzo in z ječmenom. Zelena krma je predvsem beljakovinska krma in — kar ne smemo podcenjevati — vitaminska krma. Z nobeno krmo ne moremo dati živali toliko vitaminov, kakor pa z zeleno krmo.

V zadnjih letih močno propagirajo drobljenje zelene krme prašičem v »močnik« (Vermusen). Poskusi pa so, kakor pravi prof. dr. Liebscher, pokazali, da je vseeno, če dajemo prašičem mlado zeleno krmo, kakor jo pokosimo, ali pa v obliki močnika. Koristi od »zelenega močnika« ni nobene, pač pa stroški z nakupom potrebnega mlina in več dela. bl.

Zboljšajmo kvaliteto in donos fižola

Če pogledamo enkrat v hram, kakšen fižol je pripravljen za saditev vidimo, da imajo naše gospodinje često preveč sort, ki so celo medseboj pomešane. Razdelijo jih samo po rasti, ali je nizek, ali pa visok — preklar.

Za izplačljivost dela pa je važno, da pridemo do sorte, ki bo najbolj odgovarjala našim zahtevam, tako po donosu kakor tudi po okusu bodisi stročja ali pa zrnja. V tem oziru bo dosegel pričakovanje fižol sorte »Saksa«. »Saksa« je rani, nizki fizol, srednje močne rasti, ki se močno razrašča. Njegovi stroki so srednje dolgi — ravni in brez niti. Zato je kot stročji fižol zaželjen na trgu. Rodovitnost sorte »Saksa« je visoka. Kot rano sorto, ki v enem mesecu po vzniku že cvete, ga lahko sejemo še v strnišče. Običajno pa ga sadimo najbolj uspešno v drugi polovici meseca maja. Na 10 arov površine posadimo 12—14 kg fižola in sicer najbolje v kupčkih.

Fižol zahteva srednje težko do lahko apneno zemljo. Težka kisla zemlja mu ne ugaja, zato na taki zemlji slabo uspeva. Predpogoj pa je, da je zemlja globoko preorana in rahla. Plevel moramo sproti zatirati, da ne ovira mlado rastlino v njenem razvoju.

Fižolu kot metulnici ni potrebno gnojiti z dušikom. Vendar je dobro, če mu pognojimo z dobro preperelim hlevskim gnojem, da se v mladosti hitro razvija. Dodatno pa mu damo še umetnih gnojil in sicer na 10 arov okrog 30 kg kalijeve soli in 40 kg superfosfata.

Z dobro obdelavo in zadostnim gnojenjem uspeh ne bo izostal. Že tekom poletja boste lahko prodajali stročje, v jeseni pa imeli obilen pridelek okusnega zrnja.

Seme lahko dobite v poslovalnicah Kmečkih gospodarskih zadrug v Sinči vesi, Pliberku, Šmihelu, Železni Kapli in v Št. Jakobu v Rožu.

Katere trave si bomo izbrali?

Travniška bilnica (Wiesenschwingel) je ena najboljših trav za ureditev trajnih travnikov in pašnikov. Travniška bilnica je rana in trpežna, tvori goste šope in na ta način sklene travno rušo. Raste visoko in tvori obilo bilk in listov. Zato je odlična krma za živino. Drugi odkos je lep. Ker tvori ogromno šopov — listov in neplodnih bilk, je odlična za pašo do pozne jeseni.

Travniška bilnica je večletna. Ljubi rodovitno, globoko, apneno zemljo. V deteljno-travni mešanici je zaradi počasnega razvoja ne dajemo.

Gola stoklasa (Wehrlose Trespe). Ta trava nam sicer ne daje dobre krme, je pa silno skromna rastlina. Uspeva še na slabi peščeni zemlji in dobro prenaša sušo. S podzemnimi pritlikami se širi in tvori gosto rušo.

Posejali bi jo v nabrežine za pašnike in druge senožeti. Predpogoj za dobro seno pa je, da jo kosimo rano, drugače bilke olesene. Na dobro rodovitno zemljo je ne sejemo, ker se bohotno razvije in izpodrini druge dobre trave.

Gola stoklasa je dolgotrajna in razvije mnogo bilk in listov, posebno ob drugi košnji.

Travniška latovka ali tratnica (Wiesenrispengras) je nizka trpežna rana trava in je ena najboljših spodnjih trav. Tvori gosto rušo in izpodriva plevel. Sejemo jo za trajne košenice in pašnike.

Travniška latovka poganja podzemne pritlike in se gosto obrašča. Po košnji in po paši se počasi razvija. Zaradi počasne rasti se v trajnih travnikih popolnoma razraste v drugem oziroma tretjem letu.

Travniška latovka je odporna napram suši, moči in mrazu. Ljubi srednje težko rodovitno zemljo.

PRAVNE ZADEVE V PRIMERIH

Še nakaj o nakupu in prodaji

»Veš kaj, Tevžej«, — je rekel kmet Honzej svojemu sosedu — »ker že vedno želiš mojo njivo pri cesti, ti prodam, ker vem, da jo potrebuješ. Ko boš pa ti podedoval drugo njivo, pa jo hočem kupiti nazaj.« — Tevžej je bil s tem zadovoljen.

Zakon urejuje tak slučaj tako, da vrne kupec njivo, kakor dogovorjeno, prodajalec pa denar. Kupec je imel korist od njive, prodajalec pa od kupnine.

Če bi bil kupec kupljeno zemljo gospodarsko preveč poslabšal, ima prodajalec pravico, da si tako škodo odtegne od kupnine, kupec pa ima pravico, da tudi on zahteva odškodnino, če je kupljeno zemljo izredno zboljšal na večjo vrednost.

Taka prodaja s pridržkom, kupiti prodano stvar zopet nazaj, velja samo za nepremičnine, kakor na primer za zemljo, njive, pašnike, gozdove itd. Velja pa **samo do smrti prodajalca** in se taka pravica **ne more prenesti** na dediče prodajalca.

Če se taka pravica prodajalca, kupiti prodano stvar nazaj, vknjiži **na breme kupca** v zemljiško knjigo pri zemljišču kupca, pa velja tudi še potem, če bi bil kupec kupljeno zemljišče prodal že tretji osebi naprej. Če taka pravica ni vknjižena v zemljiški knjigi, ne more prodajalec prodano stvar zahtevati ali nazaj kupiti od tretje osebe, če le-ta noče, ampak ima **samo odškodninske pravice napram prvemu kupcu.**

Narobe pa si tudi kupec lahko pridrži pravico, da kupljeno zemljišče proda zopet nazaj prodajalcu, kar velja tudi le za osebo kupca, ki te pravice ne more prenesti naprej, in tudi samo do smrti kupca. Vse drugo pa velja kakor pri pridržku prodajalca, da on kupi nazaj.

Prodajalec si tudi lahko za gotov čas pridrži pravico dobiti boljšega kupca in reče prvemu kupcu: »Prodam ti to stvar za dogovorjeno ceno in pridi po preteku enega tedna po njo. Če pa pride med tem boljši kupec, ki mi da več kakor ti, pa jo dam drugemu«. **Kdo je boljši kupec odloča prodajalec.** Če bi bil prvi kupec na ta način kupljeno stvar že prevzel in plačal, jo mora vendar **dati nazaj,** prodajalec pa vrne kupnino. Če ni bil določen čas, do katerega prodajalec naznani boljšega kupca, velja, da se mora odločiti **pri nepremičninah** (posestvo, zemlja, pašnik, gozd) **najdalj v enem letu, pri premičninah pa v treh dneh.** To velja tudi, če se dogovori kup na poskušnjo in ni določen čas, do katerega se mora kupec odločiti.

Posebne določbe pri prodaji pa so za slučaj, če si prodajalec pridrži predkupno pravico, kar bomo skupno z drugimi določbami obravnavali ob priložnosti.

SLOVENSKI vestnik
GLASILO SLOVENSKE KOROŠKE

Stran 8 | Petek, 30. april 1954 | Štev. 17 (627)

Dež. glavar Wedenig obiskal Ljubljano

Otvorjena je bila I. jugoslovanska razstava vin

Deželni glavar Ferdinand Wedenig je preteklo soboto odpotoval v Ljubljano, kjer ga je sprejel predsednik izvršnega sveta Slovenije Boris Kraigher in so njemu na čast priredili v vili Rožnik kosilo, ki se ga je udeležil tudi predsednik Ljudske skupščine LR Slovenije Miha Marinko.

Svoj obisk v Ljubljani je deželni glavar Wedenig izkoristil tudi v to, da se je skupno s celovškim županom Grafom udeležil slavnostne otvoritve prve jugoslovanske razstave vin, ki so jo priredili pod geslom »Vino, zdravje, prijateljstvo«. Ob otvoritvi sta bila navzoča tudi predsednik Slovenske prosvetne zveze dr. Franci Zwitter in predsednik Zveze koroških partizanov Karl Prušnik-Gašper.

Razstavo je v navzočnosti številnih domačih in tujih gostov, zastopnikov in novinarjev otvoril v imenu pripravljalnega odbora dr. Ivo Zupančič. V imenu republiškega odbora je spregovoril podpredsednik dr. Marjan Brecelj, za njim pa so razstavo pozdravili tudi še glavni sekretar zunanjetrgovinske zbornice Ivo Barbarič, predsednik ljubljanske občine dr. Helij Modic in predsednik trgovinske zbornice LR Slovenije Stane Cunder.

To je prva razstava vin v tako širokem merilu in je njen glavni namen in pomen, prikazati domačim in tujim interesentom kvaliteto jugoslovanskih vin ter poglobiti dosedanje in navezati nove trgovinske stike. S tem bo tudi pripomogla, da se jugoslovanska vinarska proizvodnja razširi in prodre na nova inozemska tržišča in s tem pripomore tudi k še tesnejšemu mednarodnemu sodelovanju na gospodarskem področju.

Razstava, ki je razdeljena v strokovni in komercialni del, prikazuje vzorce vin iz vseh republik ter pivski pribor v zgodovinskem razvoju, nadalje vinarsko strokovno literaturo ter vinogradniške in kletarske stroje. Seveda pa posamezna podjetja v bogati izbiri nudijo domačim in tujim obiskovalcem in ljubiteljem vin svojo žlahtno kapljico v poizkušnjo.

Graški novinarji v Jugoslaviji

Po nedavnem izletu celovških novinarjev v Sloveniji in Istri so obiskali Jugoslavijo tudi novinarji iz Gradca, katere je povabila Turistična zveza. V Ljubljani jih je ob tej priložnosti sprejel tudi podpredsednik izvršnega sveta LR Slovenije dr. Marjan Brecelj ter jim odgovarjal na razna vprašanja. V zvezi z gospodarskimi, turističnimi in kulturnimi odnosi med obema državama-sosedama je dr. Brecelj poudaril, da obstojajo možnosti in želje po čim večji poglobitvi teh odnosov.

Veleposlanik Vučinič opozoril na gonjo proti Jugoslaviji v zvezi z vprašanjem Perneta

Po Tanjugovem poročilu je jugoslovanski veleposlanik na Dunaju Dragomir Vučinič obiskal šefa političnega oddelka avstrijskega zunanjega ministrstva dr. Schönerja in ga opozoril na pisanje nekaterih avstrijskih časopisov, ki so aretacijo vojnega zločinca Perneta izrabili za novo hujskaško gonjo proti Jugoslaviji.

Avstrijski zastopnik je na tozadevno opozorilo izjavil, da se vlada ne strinja s temi članki in jih obžaluje, ker ne odobrava te gonje in noče imeti nobene zveze z neobjektivnim in enostranskim opisovanjem dogodkov, ki so bili povod za to gonjo. Dodal je, da tako pisanje posebno škoduje dobrim zvezam med Jugoslavijo in Avstrijo, ki da jih Avstrija želi še naprej izboljševati.

Počitniška izmenjava otrok med Avstrijo in FLRJ

Med svetom za ljudsko zdravstvo in socialno politiko LR Slovenije in zastopniki avstrijske socialistične organizacije »Kinderfreunde« iz Gradca in Celovca je bila sklenjena pogodba, po kateri bo letos julija in avgusta preživelo počitnice v Jugoslaviji okrog 1000 otrok iz Avstrije, prav toliko otrok pa bo prišlo iz Slovenije na počitnice v Avstrijo. Za avstrijske otroke, ki bi radi preživeli počitnice ob morju, so zagotovljena mesta v otroških počitniških domovih v Crikvenici, Malinski, Kaštel Lukšiču, Savudriji in Banjolah pri Pulju, otroci iz Slovenije pa bodo letovali v domovih organizacije »Kinderfreunde« na Koroškem in Štajerskem.

Kakor vsako leto bodo tudi slovenski koroški otroci letos imeli spet možnost letovanja na morju. Za naše otroke je predviden počitniški dom v Kaštel Lukšiču pri Splitu. Podrobnosti o času in prijavah bo naš list pravočasno objavil.

Koroški velesejem — velik gospodarski pomen za deželo

Kakor smo že poročali, pridobiva koroška gospodarska razstava od leta do leta vedno večji gospodarski in tujskoprometni pomen. Letos bo koroški velesejem v času od 5. do 15. avgusta po dolgih trudapolnih prizadevanjih velesejmskega odbora spet na svojem lastnem področju, kjer so priprave in izgradnja potrebnih hal in šotorov že v polnem razmahu. Petnajst let je celovško velesejmsko ozemlje ob Št. Ruperški cesti služilo drugim namenom. Celovške razstave, ki so se končno razvile v mednarodni velesejem, so v povojnih letih prirejali v improviziranih prostorih v šolah in na cestah, kar je bilo združeno z velikimi težkočami. Velesejmsko ozemlje je imela zaseženo britanska zasedbena sila, kjer je imela svoja skladišča. Šele 4. aprila letos so Angleži spet prepustili velesejmski prostor, ki obsega okoli 100.000 kvadratnih metrov, pravemu namenu.

Minuli petek je prezident koroškega velesejma, mestni svetnik Novak, podal na tiskovni konferenci, na kateri je uvodoma pozdravil med drugimi predvsem deželnega glavarja Wedeniga, celovškega župana Grafa, jugoslovanskega in italijanskega konzula ter druge predstavnike gospodarskega in javnega življenja, izčrpno poročilo o pripravah in izgledih za letošnji velesejem. Naglasil je, da je bilo stanje velesejmskega prostora ob prevzemu obupno in razdejano. Obnova velesejmskih prostorov zahteva ogromno dela in stroškov, ki bodo daleč presegali 4 milijone šilingov. Zaradi zasedbe velesejmskega prostora je treba izgradnjo modernih in namenu odgovarjajočih hal in šotrov danes nadoknaditi v veliko težjih gradbenih pogojih. Razvoj koroškega velesejma pa je v preteklih treh letih kljub temu pokazal ogromen napredek ter se je dostojno uvrstil med avstrijske velesejme. Koroški velesejem je včlanjen v delovno skupnost avstrijskih velesejmov in v svojem pomenu nikakor ne zaostaja za ostalimi avstrijskimi velesejmi.

Iz leta v leto naraščajoče število razstavljalcev in obiskovalcev na Koroškem velesejmu dokazuje, da je postala ta gospodarska prireditev pomemben faktor daleč preko meja koroške dežele. Leta 1952 so zaznamovali 95.000 obiskovalcev ter 350 razstavljalcev, eno leto pozneje pa že preko 150.000 obiskovalcev in več kot 700 razstavljalcev. Za letošnji velesejem pa je prijavljenih že doslej 1000 razstavljalcev.

Prvič je letos koroški velesejem v mednarodnem dogovoru dosegel 25 do 50 odstotno znižane vozne cene za tu- in inozemske obiskovalce iz Italije, Nemčije, Grčije, Bolgarije, Jugoslavije, Luksemburške, Poljske, Posarja, Švice in Češkoslovaške.

V meddržavnih dogovorih je uspelo doseči znatne kontingente za Zapadno Nemčijo, Italijo, Jugoslavijo in vrsto izrednih kontingentov. Italijanske tvrdke so za letos najavile mnogo večje število razstavljalcev ter znaša kontingent 150 milijonov lir. Za Zapadno Nemčijo je na razpolago kontingent v znesku 160.000 nemških mark. Z Jugoslavijo je bil sklenjen v okviru velesejmske kompenzacije kontingent v višini preko 3 milijonov šilingov. Jugoslavija bo na velesejmu zastopana s kolektivno razstavo v svojem lastnem paviljonu. Nadaljnje prijave razstavljalcev so predložene na primer tudi iz Švice, Švedske in Francije.

Kljub znatno povečanemu velesejmskemu prostoru je zaradi hitrega razvoja koroškega velesejma že danes razvidno, da dosedanji prostor ne more ustreči vsem zahtevam, tako da so sporazumno z mestno občino izdelali načrt, da si bodo za bodoče zagotovili razširjenje velesejmskega prostora na severno stran.

Za javnost je brez dvoma zanimivo, kako velikanski gospodarski pomen ima ta največja prireditev v naši deželi. Ogromne vsote denarja se stekajo potom velesejma v domače gospodarstvo ter so dane delovne možnosti za številne delojemalce ne samo ob času velesejma, temveč do malega vse leto. Naj sledi kratek pregled pomembnega denarnega prometa, ki ga povzroča velesejem, kakor kontingent z Nemčijo 1 milijon šilingov, kontingent z Jugoslavijo uvoz in izvoz 6 milijonov šilingov, z Italijo preko 6 milijonov šilingov, investicije za paviljon potom razstavljajočih tvrdk 3,5 milijona šilingov, poslovni promet velesejmskega vodstva 1,5 milijona šilingov, investicije ostalih razstavljalcev za izgradnjo šotorov in reklamo 1,5 milijona šilingov, kupne pogodbe po cenitvi 22 milijonov šilingov, obnova velesejmskih objektov 5 milijonov šilingov, potrošnja v velesejmski restavraciji, kavarnah, bifejih in ostalih celovških gostinskih podjetjih in prenočiščih 1,5 milijona šilingov. Skupni promet bo znašal, kakor na debelo cenijo, okoli 62 milijonov šilingov, vsota, ki še nikakor ni izčrpana. Te milijonske vsote so samoumevno velik doprinos k poživitvi domačega gospodarstva.

Cirkus Medrano v Celovcu

Po sedemletni turneji v inozemstvu se je vrnil cirkus Medrano spet v domovino in nastopa trenutno v Celovcu. Zadnjo sredo je imel svojo prvo predstavo in je dokazal, da je v inozemstvu častno zastopal tovrstno umetnost Avstrije.

Izredno pestri program je privlačen še prav posebno tudi zaradi tega, ker skoraj ni sicer običajnih dolgih odmorov, temveč se odvija skoraj neprekinoma od točke do točke. Obiskovalca navdušujejo prekrasni konji, na katerih prikazujejo svoje jezdarske spretnosti štiri sestre Medrano. Redkokdaj se vidijo pri cirkusu tako veliki sloni kot v Medrano. Tudi točka s sloni je izredno dobra. Ljubko je gledati opici, kako prikazujeta svojo umetnost. Od zverinskih točk je treba omeniti še tigre in dosedaj v cirkusih le redko prikazane krokodile in udave.

V programu pa prednjači artistična umetnost, kjer je težko reči, kateri točki pripada prednost. Nastopajo tu akrobati na pračni deski, mala Florentinka Ana na žici, skupina Alfredos s točko na trampolinu in Olivija Belfort v cirkusovi kupoli. V sporedu seveda ne manjka pestrosti barv v baletu v oblekah in seveda tudi ne smešnih točk klovnov.

Cirkus ima predstave vsak dan popoldne in zvečer in ima tudi še menažerijo, ki je vredna, da si jo človek ogleda.

Kakor znano, so lastniki cirkusa Medrana kupili v zadnjem letu v Celovcu bivši hotel »Zum schwarzen Adler« in bo cirkus zaradi tega letos z vsem svojim ansamblom in živalmi prezimil v Celovcu.

Trinajstletna mati

V bolnišnici v Lucci v Italiji je trinajstletna Lunna Battisioni porodila zdravo, štiri kilograme težko hčerko. Oče je 17-letni mehaniški vajenec.

RADIO PROGRAM

RADIO CELOVEC

Dnevne oddaje razen ob sobotah in nedeljah: 6.05 Jutranja glasba — 8.30 Pozdrav zate — 10.15 in 11.00 Šolska oddaja — 11.20 Pozdrav za mesto in deželo (razen poned.) — 11.45 Za podeželsko ljudstvo — 12.00 Opoldanski koncert — 15.00 Šolska oddaja — 17.05 Zabavni koncert.

Poročila dnevno: 5.50, 6.45, 7.45, 12.30, 16.50, 19.45, 22.00, 24.00.

Sobota, 1. maj:

7.00 Jutranji koncert — 10.00 Godba na pihala — 13.10 Lepe melodije — 20.00 Operete — 22.15 Plesna glasba.

Nedelja, 2. maj:

7.05 S pesmijo pozdravljamo in voščimo — 8.00 Kmečka oddaja — 9.15 Veselo nedeljsko jutro — 14.45 Pozdrav zate — 19.35 Šport iz Koroške — 20.00 Orkestralni koncert.

Ponedeljek, 3. maj:

10.45 Mali koncert — 14.30 Slov. poročila in objave. Zbori in solisti pojejo — 17.30 Zabavni koncert — 18.45 15 pestrih minut — 20.00 Smejoči se ponedeljek — 20.30 Od melodije do melodije.

Torek, 4. maj:

11.00 Šolska oddaja — 14.30 Slov. poročila in objave. Zdravniški vedež: Umetnost pravilne diagnoze — 15.30 Otroška ura — 18.30 Poje dekliški zbor učiteljišča v Celovcu — 20.00 Vedri zvoki.

Sreda, 5. maj:

10.45 Mali koncert 11.20 Veder dopoldne — 14.30 Slov. poročila in objave. Za ženo in družino — 15.30 Mladina v vsem svetu — 16.30 Knjižni kotiček — 20.00 Za Schubertovo obletnico.

Četrtek, 6. maj:

10.45 Mali koncert — 14.30 Slov. poročila in objave. Koncert pianista M. Lipovška — 16.00 Z glasbo gre vse bolje — 17.25 Ali že veste? — 18.30 Slov. oddaja — 18.50 Kmečka oddaja — 20.00 Šlagerji.

Petek, 7. maj:

10.45 Mali koncert — 14.30 Slov. poročila in oddaje. Za naše male poslušalce — 15.30 Kmečka glasba — 17.25 Mala pripovedka za otroke — 20.00 Radijski oder.

RADIO LJUBLJANA

Sobota, 1. maj:

6.15 Pesmi naših narodov — 12.00 Delovni kolektivi čestitajo — 15.15 Križem po Jugoslaviji v pesmi in plesu — 16.00 Radijska igra — 17.50 Pisan glasbeni spored — 19.30 Zabavna glasba — 20.00 Pisan sobotni večer.

Nedelja, 2. maj:

8.15 Domače pesmi — 9.00 Pol ure za našo vas — 12.00 Oddaja za Beneške Slovence — 13.40 V veselem ritmu — 14.00 Otroška predstava — 16.30 Želeli ste — poslušajte — 20.00 Pri veselih ljudeh med Dravo in Muro — 21.00 Za prijetno razvedrilo.

Ponedeljek, 3. maj:

12.20 Nekaj za ribiče — 13.45 Za mlade pevce in godce — 14.05 Spored slovenskih zborov in pesmi — 15.30 Šolska ura za nižjo stopnjo — 18.00 Lepe melodije — 18.30 Zdravstveni nasveti — 20.00 Radijska univerza — 20.15 Simfonični koncert Radia Ljubljana.

Torek, 4. maj:

11.00 Šolska ura — 12.00 20 minut z Veselimi godci — 12.20 Kmetijski nasveti — 13.45 Nove knjige — 17.10 Domače pesmi igra Vaški kvintet — 18.00 Športni tednik — 20.10 Odlomki iz Bellinijevih oper.

Sreda, 5. maj:

12.20 Nasveti za dom — 13.45 Za pionirje — 15.30 Šolska ura za višjo stopnjo — 17.10 Slovenske narodne pesmi — 20.00 Radijska igra.

Četrtek, 6. maj:

12.15 Cicibanom — dober dan — 13.45 Iz znanosti in tehnike — 13.55 Pred mikrofonom so Štirje fantje, trio Slavko Avsenak in solisti — 17.10 Zabavne melodije — 18.30 Družinski pogovori — 20.00 Kulturni pregled — 20.15 Za prijeten večer vam bodo peli in godli Fantje na vasi, Gorenjski kvartet in solisti.

Petek, 7. maj:

12.00 Igra godba na pihala — 12.20 Kmetijski nasveti — 13.45 Za pionirje — 15.30 Umetne in narodne pesmi — 15.50 Modni kotiček — 16.00 Želeli ste — poslušajte — 18.25 Jezikovni pogovori — 20.10 Večerni operni koncert.

Prvovrstna opekarna Pliberk
na Koroškem

lastnik **Johann Krausler**

dobavi stensko opeko, votlo opeko, vmesne stenske plošče in plošče za peči ter izdeluje vse vrste opeke in jih dobavi po najugodnejših cenah in pogojih

Izdajatelj, lastnik in založnik lista: Dr. Franc Petek, Velikovec. Uredništvo in uprava: Celovec, Gasometergasse 10. Telefon 16-24. Za vsebino odgovarja: Rado Janežič. — Tiska: Založniška in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec. — Dopisi naj se pošiljajo na naslov Klagenfurt, 2, Postschließfach 17.